

ΑΙ ΑΜΒΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*

ΘΕΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ

ΥΠΟ
Μητροπολίτου Περιστερίου
Χρυσοστόμου - Γερασίμου ΖΑΦΕΙΡΗ

Μ Ε Ρ Ο Σ Δ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΜΒΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

1. 'Ανάγκη ρεαλισμοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης μνημονευθείσης ιστορικῆς αὐτῆς Ἐγκυκλίου ὡς καὶ δι' ἀναλόγου αὐτῆς ἀνακοινωθέντος²²⁶, ἀντιτασσομένη σθεναρῶς εἰς τὸ περὶ τῶν ἀμβλώσεων Νομοσχέ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 120 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

226. Ἴδου τὸ σχετικὸν μὲ τὴν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τοῦ προβλήματος τῶν ἀμβλώσεων ἀνακοινωθὲν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου:

«Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴ σημερινὴ ἔκτακτη Συνεδρία της ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, μὲ ἀφορμὴ τὸ νομοσχέδιο γιὰ τὴ νομιμοποίηση τῶν ἀμβλώσεων, ἀποφάσισε νὰ ἐπαναλάβει καὶ αὐτὴ τὴν ὕστατη στιγμὴ κατηγορηματικὰ τὴν, καὶ στὸ παρελθὸν διακηρυχθεῖσα, ἀρνητικὴ θεμελιακὴ τῆς θέσης, ποὺ ὑπαγορεύεται ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν Εὐαγγελικὴ ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν, ἐνωρίτερα ἀπὸ αὐτήν, Ἱπποκράτειο ὅρκον, ποὺ εἶναι ἡ καταδίκη τῶν ἀμβλώσεων, εἴτε εἶναι νόμιμες εἴτε ὅχι.

Ἡ θέση αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι συνεπὴς πρὸς τὸν σεβασμὸ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ποὺ ὑπάρχει ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς συλλήψεως καὶ θεωρεῖ τὴν ἀμβλωση φόνο ἀνυπεράσπιστης ζωῆς ἐκ προμελέτης καὶ χωρὶς κανένα δικαίωμα.

Θὰ ἀποτελοῦσε παράλειψη νὰ μὴν ἐπιστηθεῖ ἡ προσοχὴ ὅλων στοὺς πολλὰπλοῦς κινδύνους, στοὺς ὁποίους ἐκθέτει τὸ νομοσχέδιο καὶ τὴ μητέρα, ποὺ ὅπως ἰσχυρίζεται θέλει νὰ ἐξυπηρετήσει.

Αὐτὰ εἶναι ἠθικὰ κατοχυρωμένα, παγχριστιανικὰ ἀποδεκτὰ καὶ παγκόσμια κατεξιωμένα καὶ ὅλες οἱ Ἐκκλησίαι τοῦ κόσμου ἔχουν λάβει σαφῆ ἀρνητικὴ θέση ἐναντίον κάθε μορφῆς ἀμβλώσεως. Κανείς, ἐπομένως, δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ στὴν Ἐκκλησίαν μας, ποὺ ἔχει τὰ δικά της πνευματικὰ κριτήρια, νὰ πάρει ἀρνητικὴ θέση, ἀπέναντι σὲ ἕνα τόσο πελώριο ἠθικὸ καὶ κοινωνικὸ θέμα.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀπολυτικὴ, αὐτὸ ὅμως δὲν τὴν ἐμποδίζει νὰ ἐπιτελεῖ τὸ χρέος της καὶ νὰ λαλεῖ τὴν ἀλήθεια μὲ ὑπευθυνότητα καὶ παρρησία καὶ καθένας ὃς ἀναλάβει τὶς εὐθύνες τοῦ ἀπέναντι στοὺς παρὸν καὶ τὸ μέλλον».

διον καὶ οὐσα θεῖος καὶ ἅμα καὶ ἀνθρώπινος ὀργανισμός, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἕτερόν τινα σκοπὸν εἰ μὴ νὰ ἀγιάζῃ καὶ γενικώτερον νὰ διακονῇ σεμνῶς, ταπεινῶς, ἀθωρόβως καὶ πάντοτε φιλανθρωπῶς τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ ἐπιμελῇται τῆς ποιοτικῶς καλυτέρας καὶ ἀποδοτικώτερας ἐξυπηρετήσεώς του ἐν συσχετισμῶ πάντοτε πρὸς τὸν αἰώνιον αὐτοῦ θεῖον προορισμόν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἶναι — καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι — ἄρνησις ἀλλὰ θέσις ἐναντι τοῦ διαπραγματευομένου προβλήματος τῶν ἐκτρώσεων, διατηρουμένης πάντοτε τῆς ἱεραρχήσεως τῶν ἀξιῶν. Καὶ ἐξηγούμεθα. Ἡ μήτηρ ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῇ μακρᾷ αὐτῆς πορείᾳ πορευομένη συνεχῶς καὶ ἀχωρίστως μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ἐξ ἀπείρου ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον κινουμένη ἔδρασε, δρᾷ καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ δρᾷ εἰς τὸν τόπον καὶ διὰ τὸν τόπον τοῦτον θετικὰ καὶ διορθωτικὰ, ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ ἀρνητικὰ. Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει, ὅτι εἶναι αὕτη διατεθειμένη νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον τῆς λαϊκιστικῆς συναλλαγῆς εἰς ὅ,τι ἀκριβῶς ἀφορᾷ τὰς ἀπολύτους ἀξίας, αἱ ὁποῖαι ἀνυπερθέτως πρέπει νὰ διέπουν καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ἀτομικὴν καὶ συλλογικὴν ἢ κοινωνικὴν ἡμῶν ζωὴν καὶ πολιτείαν, οὔτε ὅτι αὕτη δύναται, κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, νὰ ἀποδεχθῇ τὴν λεγομένην «σεξουαλικὴν χειραφέτησιν» καὶ τὸν ἄνευ προηγουμένου ἐξευτελισμὸν τῆς γενετησίου ὁρμῆς, ἡ ὁποία ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὸν γάμον, ἀλλ' οὔτε ὡσαύτως προτίθεται νὰ παρεκκλίνῃ τοῦ τελικοῦ αὐτῆς στόχου καὶ σκοποῦ, ὁ ὁποῖος, βάσει τῶν δεδομένων τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ συμβιβασθῇ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε μὲ τὴν νέαν διαμορφωθείσαν τάξιν πραγμάτων εἰς ἅπαντας σχεδὸν τοὺς τομεῖς (πνευματικόν, πολιτιστικόν καὶ πολιτικόν), τῶν ὁποίων κύριον χαρακτηριστικόν γνώρισμα εἶναι ἡ φθινὴ ἀγοραπωλησία ἰδεῶν, θεσμῶν, ἀξιῶν, ὡς καὶ ἡ διὰ καθαρῶς ὑποκειμενικῶν καὶ ἐν πολλοῖς μὴ ἀξιοκρατικῶν κριτηρίων προκατασκευὴ καὶ ἐπιβολὴ εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας ὠρισμένων εἰδώλων, τὰ ὁποῖα διακατεχόμενα ὑπὸ δῆθεν νεωτεριστικῶν ἰδεῶν διακηρύσσουν ἀπὸ τῶν μαζικῶν μέσων ἐνημερώσεως, ὅτι οἱ αἰωνόβιοι θεσμοί, οἱ ὁποῖοι ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσουν ἄσβεστον τὴν λαμπάδα τῆς ἀπὸ τῆς μακρᾶς δουλείας ἀναστάσεως τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, ἀποτελοῦν καθαρῶς ἀνασταλτικὰς δυνάμεις διὰ τὴν πνευματικὴν, οἰκονομικὴν, κοινωνικὴν καὶ ἀνθρωπιστικὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, κατ' αὐτοὺς πάντοτε, καλεῖται νὰ ἀποδεσμευθῇ πλήρως ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν καταπιεστικῶν τούτων δεσμεύσεων, νὰ ἰσοπεδώσῃ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα καὶ, τέλος, νὰ ἀπομυθοποιήσῃ τὰ ἱερὰ αὐτοῦ σύμβολα.

Ἡ Ἐκκλησία γενικῶς ἀρνούμενη διαρρήδην νὰ καταστῇ συμμέτοχος εἰς τὴν ἐμποροποίησιν καὶ τὸν γενικὸν πλειστηριασμόν τῶν πάντων, ἀντιτιθεμένη νὰ γίνῃ συνεργὸς τῆς Πολιτείας εἰς τὴν σχετικοποίησιν τῶν ἀπολύτων

ἀξιῶν, γεγονὸς τὸ ὁποῖον μοιραίως ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὁμαδικὴν αὐτοκτονίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτοκαταστροφὴν, καὶ διδάσκουσα τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπινου θελήματος ἐκ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς εἴδους ἁμαρτίας, εἶναι ἀνυποχώρητος καὶ δὲν δέχεται τὴν ἀποποινικοποίησιν τῶν ἐκτρώσεων, τὴν ὁποίαν διὰ λόγους μᾶλλον καθαρᾶς κομματικῆς καταναλώσεως καὶ ὀλιγώτερον διὰ λόγους καθαρῶς ἱατρικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπέβαλεν ἡ Πολιτεία εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, χωρὶς καὶ οὗτος νὰ ἐρωτηθῇ. Ἡ Ἐκκλησία, ἐκκινούσα ἐκ καθαρῶς δεοντολογικῶν κριτηρίων καὶ καταδικάζουσα τὰς ἀμβλώσεις ὡς μὴ συμφώνους πρὸς τὴν περὶ ζωῆς γενικῶς καὶ τοῦ ἀνθρώπου εἰδικώτερον αὐτῆς ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν, ὀφείλει νὰ εἴπῃ μετὰ παρρησίας καὶ ἄνευ δισταγμῶν καὶ περιστροφῶν «τὰ σῦκα σῦκα καὶ τὴ σκάφη σκάφη» καὶ μακρὰν παντὸς φόβου καὶ διλήμματος νὰ προτείνῃ τὰ κατὰλληλα καὶ ἀναγκαῖα, κατὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς κρίσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν τῆς ἀποστολὴν, ἐκεῖνα μέτρα, διὰ τῶν ὁποίων δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ἀπόλυτος ἀνάγκη, ὅπως ἡ γυναῖκα καταφεύγῃ εἰς τὰς ἐκτρώσεις, τ.ἐ. εἰς «τὸ ἀπαισιώτερον ἔγκλημα τῆς δῆθεν πολιτισμένης ἀνθρωπότητος», κατὰ τὴν προσφυᾶ ἔκφρασιν τοῦ γηραιοῦ καὶ ὑπεράνω παντὸς ἀτομικοῦ συμφέροντος πάντοτε ἱσταμένου μεγάλου ἀγωνιστοῦ καὶ ὑπερμάχου τῶν ἀπαρachaράκτων δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας Σεβ. Μητροπολίτου Φλωρίνης κ. Αὐγουστίνου, ὡς μοναδικὴν λύσιν εὐχερῶς καὶ ἀνέτως προσφερομένην εἰς αὐτὴν ὑπὸ αὐτῆς ταύτης τῆς Πολιτείας.

Ἡ Πολιτεία, ἐὰν κρίνωμεν βάσει τῆς ὑπαρχούσης σήμερον δραματικῆς καταστάσεως, ἀδιαφοροῦσα νὰ λάβῃ τὰ ἐπιβαλλόμενα ἀναγκαῖα προστατευτικὰ διὰ τὴν μητρότητα νομοθετικά, οἰκονομικά καὶ κοινωνικά ριζοσπαστικὰ μέτρα, ὠθεῖ, κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, τὴν ἄγαμον ἢ ἔγγαμον γυναῖκα εἰς ἔκτρωσιν. Διὰ τῆς ὡς ἄνω τακτικῆς δημιουργεῖ ἐν πρωτοφανῆς καθαρῶς ἀντικοινωνικὸν κλίμα, καθ' ὅσον διὰ τοῦ Νομοσχεδίου ὑπονομεύει αὐτὸν τοῦτον τὸν ἱερὸν θεσμόν τῆς οἰκογενείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ πρωτογενὲς κύτταρον τῆς κοινωνίας, καταλύει κάθε ἔννοιαν συμβιώσεως, ἡ ὁποία ὡς βάσιν ἔχει τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, ἔτι δὲ θέτει εἰς ἀχρησίαν καὶ ἀχρηστίαν πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς προϋποθέσεις ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι δροῦν ὡς ἀδιάψευστοι συνήγοροι τοῦ ἀφώνου καὶ ἀνυπερασπίστου ἐμβρύου καὶ ὡς ἀρραγὲς ἠθικὸν στήριγμα τῆς γυναίκας. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὅμως τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ἡ θέσπισις νόμου, ὡς δυστυχῶς φρονεῖ καὶ διακηρύσσει ἡ Πολιτεία, ὁ ὁποῖος θὰ τιμωρῇ ἢ θὰ θεωρῇ τὰς ἀμβλώσεις ὡς μὴ ἀξιόπαινον πρᾶξιν, ἀλλ' ἡ Ὁ Ὁ σ π ι σ ι ς π ρ ο λ η π τ ι κ ῶ ν καὶ κατὰ σ τ α λ τ ι κ ῶ ν νόμων διὰ τὰς ἀ μ β λ ῶ σ ε ι ς, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ λῆψις τῶν ἐπιβαλλομένων ριζικῶν μέτρων καὶ βραχυπροθέσμων, μεσοπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων προγραμμάτων, τὰ ὁποῖα θὰ ὑποστηρίζουν καὶ πάσῃ θυσίᾳ θὰ προστατεύουν ἀμέσως καὶ ἐμμέσως τόσον τὴν κυοφοροῦσαν ὅσον καὶ τὸ κυοφορούμενον αὐτῆς παιδί. «Ἡ προτει-

νομένη λύση τῆς νομιμοποιήσεως τῶν ἀμβλώσεων οὐσιαστικά, ἐνῶ ἀφήνει ἄθικτες τὶς ρίζες τοῦ κακοῦ, μετατρέπει ἓνα κοινωνικὸν θέμα σὲ ἀτομικὸ καὶ φερτῶνεται στὴ γυναικα, ἐν ὀνόματι τῆς ἀπελευθερώσεως»²²⁷. Ἡ Ἐκκλησία ἄνευ οὐδενὸς δισταγμοῦ καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως ὑστεροβουλίας ἐχομένη στερρῶς τῆς ὀρθῆς ἱεραρχήσεως τῶν ἀξιῶν τάσσεται ἀναφανδὸν ὑπὲρ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ἀκανθώδους καὶ γαγγραινώδους τούτου προβλήματος, ὑπὸ τὴν ἀπαραίτητον καὶ ἐν πολλοῖς ἀπαράβατον προϋπόθεσιν, ὅτι πρῶτον θὰ δημιουργηθοῦν σὺν τῷ χρόνῳ καὶ διὰ μιᾶς καταλλήλου κοινωνικῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς οἱ ἀναγκαῖοι καὶ ἀκατάλυτοι ὅροι προστασίας τῆς μητέρας καὶ τοῦ ἐμβρύου αὐτῆς καὶ δεύτερον ὅτι ἡ Πολιτεία ὅχι μόνον δὲν θὰ ἔρχεται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὡς καταλυτῆς πάσης εὐγενεοῦς προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας ἀλλ' ὡς ἀρωγὸς εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐφαρμογὴν τῆς εἰδικῆς ψυχολογίας τῆς θεραπείας τῆς διερχομένης μεγάλῃν κρίσιν οἰκογενείας (οἰκογενεοθεραπεία).

Δὲν εἶναι ἄρκετόν, φρονοῦμεν ταπεινῶς, ὡς πνευματικὴ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐπισημαίνωμεν τὴν προσβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας διὰ τῆς ἡθικῆς καταπτώσεως, νὰ διακηρύσσωμεν πρὸς τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν ὀρθόδοξον πλήρωμα τὸ ἀνεπίτρεπτον καὶ ἀπαράδεκτον τῶν ἐκτρώσεων, ὑπογραμμίζοντες συγχρόνως καὶ τοὺς ἀμιγεῖς θεολογικοὺς, κανονικοὺς, ἐκκλησιαστικοὺς, ἡθικοὺς, πνευματικοὺς, κοινωνικοὺς, ἀνθρωπιστικοὺς, ἐθνικοὺς, ἱατρικοὺς καὶ βιολογικοὺς λόγους συμφῶνως πρὸς τοὺς ὁποίους αὐταὶ θεωροῦνται, ὡς ὀρθῶς τονίζει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς «εἰδεχθῆς ἔγκλημα», ὡς καθαρὰ παιδοκτονία-ἀνθρωποκτονία, ὡς μέγα ἡθικὸν ἀμάρτημα, ὡς κραυγαλέα παράβασις τῆς ἐβδόμης ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, νομοθετήσαντος τὸ «οὐ φονεύσεις» (Ἐξοδ., 20,15), ὡς καθαρὰ γενοκτονία, ὡς συλλογικὴ αὐτοκτονία, ὡς πληθυσμιακὴ ἀφαίμαξις, τέλος δὲ ὡς ἀνησυχητικὸν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως φαινόμενον, τὸ ὅποιον τείνει νὰ λάβῃ δραματικὰς κοινωνικὰς καὶ ἐθνικὰς διαστάσεις, εἰς ὠρισμένους δὲ κύκλους νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἄλλοτε ἀποτελοῦσαν ὑψηλὸν ἰδανικὸν τῆς ταλαιπώρου φυλῆς μας

227. Διακήρυξεις Πανελληνίου Κινήματος Γυναικῶν, Σεπτέμβριος 1985. Τὰ μέλη τοῦ ὡς ἄνω πανελληνίου κινήματος ἀποδεχόμενα τὴν ἐναρξιν τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεώς του δικαιολογοῦν τὴν διακήρυξίν των ταύτην τονίζοντα, ἐν συνεχείᾳ καὶ βάσει πάντοτε τῶν ἰσχυόντων δεδομένων τῆς συγχρόνου Ἐπιστήμης τῆς Ἱατρικῆς, καὶ δὴ καὶ τῆς Βιοχημείας καὶ τῆς Γενετικῆς, ὅτι «18 μέρες ἀπὸ τὴ σύλληψη ἔχει σχηματιστεῖ ἡ καρδιά τοῦ ἀγέννητου παιδιοῦ καὶ κτυπάει. Μετὰ 30 μέρες ἔχουν σχηματισθεῖ οἱ βασικότερες δομὲς τοῦ σώματος. 40 ἡμερῶν ὁ ἐγκέφαλός του στέλνει κύματα ποὺ μποροῦν νὰ γραφοῦν σὲ ταινία. 2 μηνῶν τὸ ἀγέννητο μωρὸ ἔχει δακτυλικά ἀποτυπώματα καὶ μπορεῖ νὰ οὐρῇσει. 2,5 μηνῶν εἶναι πάρα πολὺ εὐαίσθητο στὴν ἀφή καὶ στὸν πόνο, κινεῖ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του. 3 μηνῶν μπορεῖ νὰ γυρίζει τὸ κεφάλι, νὰ κάνει μορφασμούς, νὰ ἐκτελεῖ χαριτωμένους κινήσεις, νὰ κάνει γροθιά τὸ χεράκι του, νὰ βρίσκει τὸ στόμα του, νὰ πιπιλαίει τὸ δάκτυλό του».

φιλοτεκνίαν και πολυτεκνίαν δια τῆς ζωοφιλίας, ἡ ὁποία βεβαίως δὲν εἶναι καταδικαστέα.

* *

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀπαρίθμησην τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων, κρίνομεν ὅπως ἀναγκαῖον εἰσαγωγικῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐκτρώσεων, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖται ἐσχάτως εἰς τὴν χώραν μας, ὀφείλεται ἐν πολλοῖς εἰς τὴν μὴ κατάλληλον, ἢ μᾶλλον εἰς τὴν συστηματικὴν, ὡς θὰ εἴπωμεν καὶ ἀλλαχοῦ, διὰ τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, κρατικῶν καὶ ἰδιωτικῶν, παραπληροφόρησιν, εἰς τὴν μονόπλευρον καὶ ἐνίοτε καὶ καταλυτικὴν διαφώτισιν, ἢ ὀρθότερον εἰς τὴν πλήρη συσκότισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐρεῖαν προβληματολογίαν καὶ τὰς μεγάλας ἐπιπτώσεις καὶ διαστάσεις, τὰς ὁποίας αὐταὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προσλαμβάνουν, εἰς τὴν δῆθεν οἰκονομικὴν ἀεπάρκειαν ὡς δικαιολογίαν τῆς ἀνταρσίας κατὰ τῆς τεκνογονίας, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν κατάλυσιν ὠρισμένων αἰωνοβίων θεσμῶν, ἰδεῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιῶν.

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς κατ' ἐξοχὴν πιστὸς καὶ ταπεινὸς διάκονος σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰδικῶς καὶ τοῦ ἀνθρώπου γενικώτερον, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τί ἐπιτάσσουν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, τὰς λίαν σοβαρὰς ἐπιπτώσεις καὶ προεκτάσεις εἰς τὸ ὀξύτατον δημογραφικὸν πρόβλημα, τὰς τυχόν ἀμέσους ἢ ἐμμέσους ἐπιπλοκάς, τὰς ὁποίας δύναται νὰ ἔχη διὰ τὴν ὑγείαν τῆς γυναικας πᾶν εἶδος ἀμβλώσεως, ἔτι δὲ καὶ τὰ πολλαπλᾶ ψυχολογικὰ καὶ συνειδησιακὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα αὐτομάτως γεννῶνται εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν συνείδησιν τῆς γυναικας εὐθὺς μετὰ τὴν ἔκτρωσιν, καὶ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν καλλιέργειαν συνειδητῶν γονέων μὲ ἀκραν ὑπευθυνότητα, βαθεῖαν καὶ ἀπεριόριστον ἀγάπην καὶ αὐτοθυσίαν διὰ τὰ παιδιά, ἔχει ἱερὰν ὑποχρέωσιν ὅχι ἀπλῶς μόνον νὰ καταδικάσῃ τὰς ἐκτρώσεις καὶ νὰ σταματήσῃ εἰς τὴν καταδίκην, ἀλλ' ἀντιμετωπίζουσα τὸ φλέγον τοῦτο πρόβλημα σφαιρικῶς καὶ ἀντικειμενικῶς μακρὰν παντὸς εἵδους στείρου καὶ ἐπικινδύνου δογματισμοῦ, ὀφείλει ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναβολῆς καὶ δισταγμοῦ νὰ προχωρήσῃ ἔτι περαιτέρω δίδουσα, ἀφοῦ πρῶτον ἐξασφαλίσῃ τὴν δέυσαν πληροφόρησιν, τὴν ὀρθὴν λύσιν τοῦ ἢ τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα συνεπάγεται ὁ ἀληθὴς σεβασμὸς τῆς ἐν ἐμβρύῳ ὑπαρχούσης αὐτονόμου καὶ αὐτοτελοῦς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ ἡ μὴ διακοπὴ αὐτῆς δι' ἀμβλώσεως ἢ διὰ ἄλλων συγχρόνων τεχνητῶν μέσων. Ἰδιαιτέρως ὅμως ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἀληθὴς φιλόστοργος μήτηρ ποὺ εἶναι, καλεῖται νὰ βοηθήσῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς καθυστερήσεως καὶ διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου, θέτουσα πρὸς τοῦτο εἰς γενικὴν ἐπιστράτευσιν ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ πνευματικὰ, ἠθικὰ καὶ ὕλικα αὐτῆς μέσα, τὸ εὐσεβὲς αὐτῆς πληρωμα, καλοῦσα τοῦτο νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ἱερὸν ἄμα δὲ καὶ ὕψιστον σκοπὸν τοῦ

γάμου, τ.ἔ. τὴν παιδοποιῶν, τῆς ὁποίας «ἡ ἀποφυγὴ εἶναι πρᾶξις παράνομος καὶ ἐσκεμμένη ἀντίστασις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ»²²⁸.

2. Συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ἡ λύσις τὴν ὁποίαν δίδει ἡ μᾶλλον ὀφείλει νὰ δώσῃ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸ πρόβλημα τοῦτο τῶν ἀμβλώσεων, ὡς καὶ ἡ διὰ καταλλήλου ἐνημερώσεως καὶ προπαγάνδας προώθησις τῆς οὐδέποτε, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πάντοτε διδασκαλίαν, ἀποτελούσης αὐτοσκοπὸν φιλοτεχνίας καὶ πολυτεχνίας, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἄνευ τῆς υἱοθετήσεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς ἀγαστῆς συνεργασίας τῆς τελευταίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο διότι ἡ διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου ἀποφυγὴ διενεργείας ἐκτρώσεων, ὡς διδάσκει ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, ἀνεξαρτήτως δόγματος καὶ ὁμολογίας, προϋποθέτει καὶ μίαν ὁλόκληρον ἀλυσίδα οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν²²⁹, ἠθικῶν, ἀνθρωπιστικῶν, παιδαγωγικῶν, ἐκπαιδευτικῶν,

228. Αὕτη εἶναι ἡ διακήρυξις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γενομένη διὰ τῆς περὶ τεκνογονίας ἐκδόσεως τῆς ἱστορικῆς Ἐγκυκλίου τὸ 1937. (Ἰδὲ τὸ καίμενον ἐν «Ἐκκλησία», 1937, σσ. 329-333). Οἱ ἄγιοι πατέρες-συντάκται αὐτῆς ὑποσημειοῦν ὅτι «ὁ ἀνθρώπος τῆς ἐποχῆς μας ἔχασε τὴν συνείδησιν τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς. Διότι ὡς τοιοῦτον σκοπὸν ἔθεσε τὴν ἐγωϊστικὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἡδονῶν τοῦ κόσμου, ἐνῶ σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος. Σκοπὸς δὲ τοῦ γάμου εἶναι ἂν ὁ μὲν ἡ διὰ τῆς τεκνογονίας μετὰδοσις καὶ διαιωνίσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἂν ὁ δὲ ἡ ἀμοιβαία τῶν συζύγων βοήθεια καὶ ἠθικὴ συμπλήρωσις, διὰ τῆς ἐνότητος ψυχῶν καὶ καρδιῶν τελουμένη... Εἶναι δὲ προφανὲς ὅτι ἡ εὐλογία αὐτῆ τοῦ Θεοῦ πρὸς τεκνογονίαν εἶναι ἐντολὴ Αὐτοῦ καὶ νόμος αἰώνιος καὶ ἀκατάλυτος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη, τὰ πράγματα ἐρευνῶσα, ἀντιλαμβάνεται καὶ ἀποφάνεται, ὅτι «ἡ μητρότης εἶναι κανονικὴ καὶ φυσιολογικὴ λειτουργία τῆς γυναικὸς καὶ ὁ φυσικὸς σκοπὸς τοῦ γενετησίου κύκλου... ὁ γάμος δὲν εἶναι ἀπλῆ σαρκικὴ ἔνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἀλλὰ κλησις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς συζύγους νὰ γίνουν γονεῖς, ὅτι τὰ τέκνα δὲν εἶναι ἀπλῶς φυσικὸς καρπὸς τῆς γνησίας συζυγίας ἀλλὰ δῶρα καὶ εὐλογία Θεοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ δόξα δι' αὐτούς, διότι διὰ τῆς γεννήσεως αὐτῶν οἱ γονεῖς γίνονται ὄργανα τοῦ Θεοῦ καὶ συνεργοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς δημιουργίας, ὅτι πᾶν τέκνον εἶναι διὰ μὲν τὸ Κράτος ὁ δυνάμει πολίτης, διὰ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ δυνάμει ἅγιος καὶ τέκνον τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς» (ἐνθ' ἄνωτ.).

229. Ἡ ἀμβλωσις, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τονίζομεν, ὡς κοινωνικὸν φαινόμενον καίτοι εἶναι ἀναντίρρητον ἐν τούτοις εἶναι ἀνεπίτρεπτον καὶ ἀπαράδεκτον, διότι, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐκθεμελιοῖ τὰς βάσεις τῆς διερχομένης σήμερον μεγάλῃς κρίσειν οἰκογενείας, ἐνισχύει τὰ σλόγκαν τοῦ πανσεξουαλισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνευθύνου ζωῆς, ἰδιαίτερος τῶν νέων, συντείνει εἰς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ γάμου, γεγονός τὸ ὅποιον σήμερον ὁλονὲν καὶ αὐξάνεται διὰ τῆς νέας μόδας συνισταμένης εἰς τὴν συμβίωσιν ἀτόμων μὴ τελεσάντων θρησκευτικὸν (ἢ

ἐργατικῶν καὶ ἀσφαλιστικῶν ριζοσπαστικῶν μέτρων, τὰ ὅποια ἀφοροῦν τόσον εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς γονεῖς ὅσον καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ συναισθήματος καὶ τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων βαθύτατα ἐρειδόμενον ἱερὸν θεσμόν τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, ἔτι δὲ καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιβίωσιν ἡμῶν ὡς λαοῦ, "Ἐθνους καὶ Γένους, δεδομένου ὅτι αἱ ἀμβλώσεις, ὡς τονίζεται καὶ ἀλλαχοῦ, ἐπαυξάνουν τὸ φαινόμενον τῆς ὑπογεννητικότητος καὶ ἀποτελοῦν ὡμὴν γενεοκτονίαν εἰς βάρος αὐτοῦ τοῦ "Ἐθνους, εἰς βάρος τῆς διατηρήσεως τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς φιλτάτης ἡμῶν πατρίδος, εἰς βάρος τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ εἰς βάρος τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς νεαρᾶς κόρης, τῆς συζύγου καὶ γενικώτερον τῆς γυναίκας, ἡ ὁποία ὅσον καὶ ἐὰν διακηρύσσει τὴν σεξουαλικὴν ἀπελευθέρωσιν, εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς της ἀγωνίζεται διὰ νὰ ἐπιτύχῃ μίαν σταθερότητα εἰς τὰς σχέσεις της μετὰ τοῦ ἐτέρου φύλου. Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος μέτρα μόνον ἡ Πολιτεία δύναται νὰ τὰ θεσπίσῃ, διότι μόνον αὕτη ἔχει τοὺς ἀναγκαίους οἰκονομικοὺς πόρους καὶ τὴν ἀνάλογον πρὸς τοῦτο δύναμιν, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἀπολύτως δύναται νὰ ἀποδώσῃ. Ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετωπίζουσα συνειδητῶς καὶ σφαιρικῶς τὸ πρόβλημα τῶν ἐκτρώσεων καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ ἀρρήκτως συνδεδεμένον ἀνησυχητικὸν φαινόμενον τῆς ὑπογεννητικότητος ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς θείας αὐτῆς διδασκαλίας δύναται καὶ πρέπει νὰ ἐπέμβῃ μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὴν πάντοτε διακριτικότητα, συνιστῶσα τὰ δέοντα εἰς τὴν Πολιτείαν, ἀνεξαρτήτως ἐὰν αἱ προτάσεις αὐτῆς εἰσακουσθοῦν ἢ μὴ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος. Ὡς εἶναι παγκοίνως γνωστὸν οἱ γόρδιοι θεσμοὶ μὲ ἓνα καὶ μόνον τρόπον λύονται. Ἡ Πολιτεία εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία χωρὶς καὶ νὰ κρατικοποιήσῃ τὸν ἱερὸν θεσμόν τῆς οἰκογενείας, ὡς ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὰ ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, ὅπου ὁ γάμος ἔχασε πλεόν τὸν καθαρῶς ἐλεύθερον χριστιανικὸν του χαρακτῆρα καὶ τὰ πάντα, μέχρι καὶ αὐτῶν τούτων τῶν μικρῶν λεπτομερειῶν, καθορίζονται ἐπακριβῶς καὶ αὐστηρῶς ὑπὸ τοῦ Κράτους, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ λάβῃ τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα πρὸς ἀποτελεσματικὴν προστασίαν τῆς μητρότητος ὡς κατ' ἐξοχὴν κοινωνικοῦ λειτουργήματος. Τοῦτο οὐδὲν ὅπως σημαίνει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει ἢ δύναται νὰ σιωπήσῃ. Τοῦναντίον αὕτη διὰ τοῦ τεραστίου πνευματικοῦ καὶ ἡθικοῦ κύρους, τὸ ὁποῖον διαθέτει, ὑποχρεοῦται νὰ πιέσῃ τὴν Πολιτείαν, ὅπως αἰρομένη εἰς τὸ ὕψος τῶν κρισίμων περιστάσεων καὶ μακρὰν πάσης κομματικῆς χρησιμοθηρίας καὶ δη-

ἀκόμη καὶ πολιτικόν) γάμον, ὑποβαθμίζει εἰς τὸν κατώτατον βαθμὸν τὰς μέχρι σήμερον ἐπικρατούσας ἡθικάς, πνευματικάς καὶ κοινωνικάς ἀξίας (ὡς ἐπὶ παραδείγματι εἶναι ὁ ἔρως, ἡ ἀγάπη, ὁ σεβασμὸς τῆς ζωῆς καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἄλλου), συμβάλλει εἰς τὴν παρουσίαν τῆς μητρότητος ὡς ἀναχρονιστικῆς, τέλος δὲ διαψεύδει τὰς χρηστὰς ἐλπίδας πολλῶν νέων, οἱ ὅποιοι ἀργὰ ἢ γρήγορα ὁδηγοῦνται εἰς μηδενιστικάς λύσεις τόσον διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των ὅσων καὶ δι' ὁλόκληρον τὸ κοινωνικὸν σύνολον.

μαγωγίας οὐχὶ μόνον νὰ μελετηθῇ ἐπισταμένως τὸν καθημερινῶς ἀνησυχητικῶς, λόγῳ «ἀπαιδείας» καὶ «ὀλιγανθρωπίας», κατὰ τὴν προσφῶ ἔκφρασιν τοῦ ἱστορικοῦ Πολυβίου, ἐπαυξανόμενον γηρασμὸν τοῦ Ἑθνους, ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις, ἀφοῦ διαπιστώσῃ τὴν βασικὴν αἰτίαν τοῦ ὡς ἄνω κακοῦ, νὰ λάβῃ σειρὰν ἀποτελεσματικῶν καὶ τελεσιδικίων μέτρων διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἔνεκα πολλῶν γνωστῶν καὶ ἀγνωστων αἰτιῶν σοβαρῶς κλυδωνιζομένου θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν γεννήσεων, διὰ τὴν προστασίαν τῆς μητρότητος ὡς καθαρῶς κοινωνικοῦ λειτουργήματος καὶ γενικώτερον διὰ τὴν στήριξιν τοῦ σφοδρὰν θαλασσοταραχὴν ἀντιμετωπίζοντος ἱεροῦ θεσμοῦ τοῦ Γάμου, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν πρόληψιν τῶν διαφόρων κληρονομικῶν νοσημάτων (μεσογειακὴ ἀναιμία, μογγολισμὸς κλπ.), τὰ ὅποια δύνανται κάλλιστα νὰ ἀποφευχθοῦν διὰ τοῦ προγεννητικοῦ ἐλέγχου²³⁰. Ὡς ἀπλοῖ πολῖται τῆς χώρας αὐτῆς ἔχομεν πλήρη γνῶσιν καὶ βαθεῖαν συνείδησιν τῆς μεγάλης ὑποκρισίας ὑπὸ τῆς ὁποίας διακατέχεται ἡ Πολιτεία, ἡ ὁποία ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ διὰ λόγους καθαρῶς ἀνθρωπιστικούς καταργεῖ τὴν θανατικὴν ποινὴν διὰ τοὺς εἰδεχθεῖς ἐγκληματίας, ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος προσπαθεῖ, ἀκολουθοῦσα εἰς τὴν ἐπιλογὴν ταύτην τὴν ὁδὸν οὐχὶ τῆς συνεπειᾶς ἀλλὰ τῆς καθαρᾶς ἀντινομίας, διὰ νόμου νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν δολοφονίαν ὠλοκληρωμένων ἀθῶων καὶ ἀνυπερασπίστων ἀνθρωπίνων υπάρξεων, διακόπτουσα τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἐμβρυακὴν αὐτῆς μορφήν. Πρακτικῶς φαίνεται ὅτι αὕτη εἶναι ὁπαδὸς τῆς τακτικῆς τῆς στρουθοκαμήλου, ἡ ὁποία ἀγνοοῦσα τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον κρύπτει τὴν κεφαλὴν της διὰ νὰ μὴ τὸν ἀντιμετωπίσῃ. Ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφισβήτησεως κρίνεται, καθ' ἡμᾶς, ὅπως ἀπαραίτητον, ὅπως πρῶτον γίνῃ ἡ κατάλληλος καὶ ἀντικειμενικὴ ἐνημέρωσις τοῦ λαοῦ περὶ τοῦ θέματος τῶν ἀμβλώσεων, νὰ ὑπογραμμισθῇ ὅπως ἰδιαζόντως ἡ προσβολὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπειᾶς, νὰ καταχωρηθῇ ἡ προστασία τῆς μητρότητος καὶ κατόπιν νὰ τεθῇ θέμα νομοθετικῆς ρυθμίσεως τῶν ἀμβλώσεων διὰ διενεργείας εἰδικοῦ δημοψηφίσματος, ἔτι δὲ νὰ καθορισθοῦν ἐπακριβῶς ὠρισμένοι στόχοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐκπληρώνονται χωρὶς, ὡς συμβαίνει δυστυχῶς σήμερον, νὰ ἔχουν καταλ-

230. Ἡ ἐπιστῆμη τῆς Γενετικῆς γνωρίζει σήμερον τὴν χρυσὴν αὐτῆς ἐποχὴν. Χάρις εἰς τὰς γενομένας ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας δύναται ἡ ὡς ἄνω μνημονευθεῖσα ἐπιστῆμη νὰ διαγνώσῃ ἐγκαίρως τὰς κληρονομικὰς ἐκείνας ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦνται ὑπὸ ὠρισμένων γονιδίων. Αἱ διαγνώσεις τῶν περισσοτέρων κληρονομικῶν ἀσθενειῶν πρὸ τοῦ τοκετοῦ διὰ παρακινήσεως τοῦ ἀμνίου, ὡς καὶ διὰ καταλλήλων κυτταρολογικῶν καὶ ἐνζυμολογικῶν ἀναλύσεων τοῦ DNA οὐδὲν πλέον πρόβλημα θέτουν εἰς τὴν Γενετικὴν. Εἶναι κατὰ τὸ ὅποιον ἐφαρμόζεται κατὰ κόρον, αἱ δὲ εἰδικαὶ ἐρευναι τοῦ πατρὸς τῆς συγχρόνου Γενετικῆς Ἐπιστήμης Victor McKusick εἶναι τόσον εὐόανοι εἰς τρόπον, ὥστε μετ' ἐπιτάσεως νὰ ὑποστηρίζηται ὅτι ἐντὸς τῆς προσεχοῦς δεκαετίας θὰ ριφθῇ ἅπλετον φῶς εἰς τὸ μυστήριον, τὸ ὅποιον μέχρι πρό τινας χρόνου ἐκάλυπτε τὸ ἀνθρώπινον DNA (δεσοξυριβονουκλεϊνικὸν ὀξύ), τὸ ὅποιον, ὡς γνωστόν, ἔχει 3.109 ζεύγη βάσεων.

λήλως άνιχνευθῆ, διατυπωθῆ καὶ ὑπαχθῆ εἰς ἀρμοδίους φορεῖς, ἱκανοὺς νὰ προγραμματίσουν μακροπροθέσμως καὶ νὰ καταστρώσουν τὴν ἀκολουθητέαν στρατηγικήν²³¹.

3. Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία πρὸ τῶν εὐθυνῶν.

Ἡ Ἐκκλησία ἄνευ οὐδενὸς δισταγμοῦ καλεῖται καὶ ὀφείλει νὰ ἀγωνισθῇ σθεναρῶς καὶ, εἰ δυνατόν, νὰ πιέσῃ τὸ Κράτος, ὅπως λάβῃ ἐπείγοντα, ἄμεσα καὶ οὐσιαστικὰ μέτρα διὰ τὴν βαθμιαίαν ἐλάττωσιν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ἐκμηδένισιν, εἰ δυνατόν, τῶν ἐκτρώσεων. Αὕτη, κινουμένη μακρὰν πάσης πολιτικῆς-κομματικῆς σκοπιμότητος, συμμεριζομένη τὴν ἀγωνίαν τοῦ πληρώματος αὐτῆς πρέπει νὰ ὑψώσῃ φωνὴν διαμαρτυρίας καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸ Κράτος, ὅπως τοῦτο θεσπίσῃ νόμους μὲ καθαρῶς παιδαγωγικὸν χαρακτῆρα, νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν ἐκάστου ἀνθρώπου διὰ νὰ τὴν προστατεύσῃ ἐν συνεχείᾳ, νὰ ἐκπληρώσῃ μέχρι τελευταίας κεραίας τὴν εἰς αὐτὸ ἐμπιστευθεῖσαν κοινωνικὴν ἀποστολὴν καὶ ὀφειλὴν, τ.ἔ. νὰ διαθέσῃ ὀλιγώτερα χρήματα δι' ὠρισμένους σκοποὺς καὶ στόχους μὴ παραγωγικοὺς καὶ περισσότερα διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν ἐκτρώσιν, ὡς μοναδικῆς λύσεως διὰ τὴν ἀνεπιθύμητον ἐγκυμοσύνην, καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν γεννήσεων, διὰ τὴν κοινωνικὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐγκύου γυναίκας, διὰ τὴν προστασίαν τῆς ἐργαζομένης μητέρας, διὰ τοὺς πολυτέκνους, διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος ἐξευρέσεως κατοικίας, ἡ ὁποία εἶναι θεμελιακὸν καὶ στοιχειῶδες ἀνθρώπινον δικαίωμα²³², διὰ τὴν ἱδρυσιν πολλῶν καὶ συγχρόνων βρεφονηπιακῶν καὶ

231. Δοθέντος ὅτι ἡ ἀμβλωσις ἔχει τεραστίας ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω κοινωνικὰς, ψυχολογικὰς, δημογραφικὰς, οικονομικὰς καὶ ἐθνικὰς συνεπείας, ὧφειλεν ἡ Κυβέρνησις, πρὶν ἢ καταθέσῃ πρὸς ψήφισιν εἰς τὴν Βουλὴν τὸ Νομοσχέδιον, νὰ σχηματίσῃ ἀναλόγους εἰδικὰς διακομματικὰς ἐπιτροπὰς ἀπὸ πολιτικούς, ἱατροὺς, νομικούς, ψυχολόγους, οικονομολόγους, θεολόγους καὶ κοινωνιολόγους, αἱ ὁποῖαι θὰ εἰργάζοντο μακρὰν πάσης κομματικῆς δημαγωγίας καὶ λαϊκισμοῦ καὶ θὰ προέτειναν λύσεις ἱατρικῶς, βιολογικῶς, κοινωνικῶς, ἐκκλησιαστικῶς, δημογραφικῶς, οικονομικῶς καὶ ἐθνικῶς ἀποδεκτάς, ἐὰν οὐχὶ ὑπὸ τοῦ συνόλου τοῦλάχιστον ὑπὸ τῆς πλειονότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

232. Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ στεγαστικὸν πρόβλημα εἶναι παγκόσμιον, λαμβάνει δὲ μεγάλας διαστάσεις κυρίως εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας χώρας, ὅπου παρατηρεῖται τὸ φαινόμενον τῆς ἀστυφιλίας. Συμφώνως πρὸς τὰ διεθνῆ στατιστικὰ στοιχεῖα πλέον τοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου ἀνθρώπων στεγάζονται ὑπὸ λίαν δραματικῆς συνθήκας, ἐνῶ ἑκατὸν ἑκατομμύρια κοιμοῦνται εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰ πάρκα, ἢ ἀκόμη καὶ κάτωθεν τῶν γεφυρῶν. Τὸ στεγαστικὸν πρόβλημα τῆς χώρας μας ἀντὶ νὰ λυθῇ μὲ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέσου ἐπιπέδου ζωῆς λαμβάνει τούναντίον συνεχῶς δραματικὰς διαστάσεις. Εἰς τὴν δξυνσιν τοῦ ἐν λόγῳ προβλήματος σὺν τοῖς ἄλλοις συνέτεινε καὶ ἡ παρατηρουμένη καὶ συνεχῶς ἀπὸ τοῦ 1980 καὶ ἐντεῦθεν ἀλματωδῶς αὐξανομένη πτώσις τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία σὺν τοῖς ἄλλοις ὀφείλεται εἰς τὴν αἰσθητὴν μείωσιν διαθέσιμων κρατικῶν πιστώσεων διὰ στέγην, εἰς τὴν ὑπερβολικὴν αὐξήσιν τοῦ κόστους κατασκευῆς, εἰς τὴν παρατηρουμένην βαθεῖαν οἰ-

παιδικῶν σταθμῶν μὲ καταλλήλως ἐκπαιδευμένον προσωπικόν (παιδαγωγῶν, ψυχολόγων κλπ.), διὰ τὴν καταβολὴν «μισθοδοσίας» εἰς τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ἀπεχώρησαν προσκαίρως τῆς ἐνεργοῦ αὐτῶν ὑπηρεσίας προκειμένου νὰ δημιουργήσουν τὴν οἰκογένειάν των καὶ νὰ ἐπανέλθουν ἐκ νέου εἰς τὴν ἰδίαν ἐργασίαν των, ὡς ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὰ προηγμένα κράτη τῆς Δύσεως (Δ. Γερμανία κλπ.)²³³, ν' ἀποδεχθῇ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ συστήματος τῆς μερικῆς (part-time) καὶ περιστασιακῆς ἀπασχολήσεως τῆς μητέρας, μέθοδος ἡ ὁποία υἱοθετήθη ὑπὸ τῶν περισσοτέρων προοδευτικῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν μεγάλην καὶ ἀνεκτίμητον προσφορὰν τῆς μητέρας, ἡ ὁποία, ἀσκοῦσα ἐν ὕψιστον κοινωνικόν, θρησκευτικόν καὶ ἐθνικόν λειτούργημα, δέχεται ἐκουσίως νὰ παραμελῇ εἰς τὴν οἰκίαν της, προκειμένου νὰ ἀναθρέψῃ καὶ διαπαιδαγωγήσῃ χριστιανοπρεπῶς καὶ ἐλληνοπρεπῶς τὰ παιδιὰ

οικονομικὴν κρίσιν καὶ μεταβολὴν τῶν συνθηκῶν προσφορᾶς τῆς προσφερομένης πρὸς ἐνοικίαις κατοικίας. Δυστυχῶς εἰς τὴν χώραν μας δὲν ὑπῆρξεν, ἀλλ' οὔτε καὶ σήμερον ὑπάρχει ἀληθὲς βραχυπρόθεσμος καὶ μακροπρόθεσμος στεγαστικὴ πολιτικὴ τοῦ Κράτους, τὸ ὅποιον ἐκ τῶν ἐνόντων προσπαθεῖ ὅπως-ὅπως νὰ λύσῃ τὸ τεράστιον τοῦτο κοινωνικὸν πρόβλημα, χωρὶς καὶ νὰ προβῇ εἰς λήψιν μακροχρονίων δραστηριῶν μέτρων, οἷα εἶναι ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ δανειοδοτικοῦ προγράμματος, ἡ αὔξησις τῆς ἀποδοτικότητος τῶν πόρων, ἡ ἐνίσχυσις τῆς αὐτοστεγάσεως διὰ καταλλήλων καὶ ρεαλιστικῶν οἰκονομικῶν καὶ πολεοδομικῶν μέτρων, ἡ προώθησις τῆς κοινωνικῆς στέγης διὰ κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως, τέλος δὲ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἰδιοκατοικήσεως διὰ τῆς ἐλαφρύνσεως τῆς ἐπιβληθείσης εἰς τὴν οἰκοδομὴν βαρείας φορολογίας. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἀντιτάσσεται εἰς τὰς ἀμβλώσεις, προκειμένου νὰ ἔχῃ ἀπήχησιν εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις τὸ μήνυμα αὐτῆς, ἐννοεῖται ὅχι διὰ λόγους δημαγωγικοὺς ἀλλ' ἀντιθέτως διὰ λόγους καθαρῶς ἠθικοὺς, ὀφείλει ὅχι ἀπλῶς νὰ τονίξῃ τὴν παρουνίαν τῶν ὑπαρχόντων στεγαστικῶν καὶ λοιπῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα εἶτε ἐμμέσως εἶτε ἀμέσως συνδέονται μὲ τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἀμβλώσεων καὶ τὴν δημιουργίαν πολυμελῶν οἰκογενειῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ πιέξῃ συνεχῶς τὴν ἐκάστοτε κυβέρνησιν διὰ τὴν λήψιν τῶν ἀναγκαίων ἐκεῖνων μέτρων, τὰ ὁποῖα θὰ καθιστοῦν βιώσιμον τὴν πολυτεχνίαν καὶ θὰ συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως πολυμελῶν οἰκογενειῶν, τῶν ὁποίων τὰ παιδιὰ δὲν θὰ ἀποτελοῦν πρόβλημα, ὡς δυστυχῶς συμβαίνει σήμερον. Ἄνευ φορτικῶν πιέσεων αἱ κυβερνήσεις δὲν εἶναι διατεθειμέναι νὰ λάβουν ριζικὰ κοινωνικά καὶ οἰκονομικά μέτρα πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πτωχῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι δικαίως ἔχουν ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὴν Πολιτείαν διὰ τὴν στοιχειώδη ἀνθρωπίνην αὐτῶν ἐπιβίωσιν, ἐτι δὲ καὶ πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς δημιουργοῦσης πλεῖστα ὅσα προβλήματα ἀστυφίας.

233. Εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ λυθῇ τὸ καθημερινῶς ἀξανάμενον δῶτάτον δημογραφικὸν πρόβλημα ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Πολιτεία, ἀκολουθοῦσα τὸ παράδειγμα τῶν προηγμένων χωρῶν, δὲν προβῇ εἰς τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τῆς λεγομένης «γονικῆς ἀδείας» μετ' ἀποδοχῶν καὶ τῆς χορηγήσεως ἀδείας ἀνατροφῆς τοῦ παιδιοῦ μέχρι μιᾶς ὀρισμένης ἡλικίας. Εἰς τὴν Σουηδίαν ὡς καὶ εἰς ἕτερα προηγμένα κράτη δίδεται ὡς γονικὴ ἀδεία ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος. Γονικῆς ἀδείας δικαιούται εἰς τὴν Σουηδίαν πάντοτε ὅχι μόνον ἡ μητέρα ἀλλὰ καὶ ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ.

Περὶ τῶν παγκοσμίων κοινωνικῶν ἐπιπτώσεων, τὰς ὁποίας συνεπάγεται ἡ ἐγκυμοσύνη, καὶ διὰ καὶ περὶ τῶν δυσκολιῶν ἐξευρέσεως ἐργασίας τόσον κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς ὅσον καὶ μετὰ, ἰδὲ S. R. WEDDINGTON, ἐνθ' ἄνωτ., ὑποσ. 75α.

της, ἔτι δὲ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν διὰ τὸν κίνδυνον, ποὺ ἐμφωλεύει εἰς τὰς ἀπληθευρωμένας γυναικας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μὲν ἐπιτύχει κοινωνικά καὶ ἐπαγγελματικά, οὐ μὴν ἀλλ' ἔχουν τοποθετήσῃ τὴν ζωὴν των ἐντὸς ὠρισμένων ἐπικινδύνων δι' αὐτὰς καὶ δι' ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν πλαισίων, ὅπου ὁ αὐθορμητισμὸς καὶ ἡ εἰλικρίνεια ἀπουσιάζουν²³⁴.

Ἀντὶ τὰ χρήματα τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ νὰ δαπανῶνται διὰ τὴν διενέργειαν τῶν ἐκτρώσεων²³⁵, ἔνεκα τῶν ὁποίων τὰ ἀσφαλιστικά ταμεῖα ὀλίγον

234. "Ὅπως ἰδιαιτέρως αἱ κυβερνήσεις τῆς χώρας μας ὀφείλουν νὰ κτυπήσουν εἰς τὴν ρίζαν τοῦ τὸν τεχνηέντως καλλιεργούμενον καὶ συνεχῶς προαγόμενον οἰκονομικὸν δογματισμόν, ὁ ὁποῖος ἀναποφεύκτως προκαλεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς «οἰκονομίας» τῶν ἀλογίστων δαπανῶν, τὴν ἀρχηγικὴν καὶ κομματικὴν αὐθαιρεσίαν καὶ ἀνομίαν, τὴν ἀσκησιν τῆς ἐξουσίας κατὰ τρόπον λίαν ἀλαζονικόν καὶ αὐταρχικόν, τὴν φέμωσιν τοῦ τύπου, καθ' ὅτι δι' αὐτοὺς ἡ ἀσκήσις κριτικῆς εἶναι σημεῖον ἀδυναμίας καὶ οὐδαμῶς ἔνδειξις δυνάμεως, ὑπευθυνότητος καὶ ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ δημοκρατικοῦ ἡμῶν πολιτεύματος, τὴν βεβήλωσιν διὰ πολλῆς λασπολογίας πάσης πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς κατηζιωμένης προσωπικότητος, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ προβάλληται ὡς κατ' ἐξοχὴν ἠθικὸν πρότυπον μιμήσεως εἰς τὸν δίδοντα ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ ἀξίαν εἰς τὴν ἠθικὴν γενικῶς ταλαίπωρον ἑλληνικὸν λαόν.

235. Εἰς ἅπασαν τὴν ἐπιχειρηματολογίαν ταύτην ὑπὲρ τῶν ἐκτρώσεων ἡ ὑποκρισία τῶν διαφόρων παραγόντων τῆς Πολιτείας δὲν ἔχει ἀρχὴν καὶ τέλος, ἐνῶ ἡ ἀρετὴ τῆς αἰδοῦς, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἐχαράκτιζε τοὺς προγόνους ἡμῶν, ἔπαυσε πλέον νὰ ὑπάρχῃ. Οὕτως, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος οὗτοι διευκυλύνουσι τὰς ἐκτρώσεις καὶ εἶναι διατεθειμένοι νὰ διαθέσουν κρατικά κονδύλια διὰ τὴν διενέργειαν τούτων, χωρὶς καὶ νὰ λαμβάνουν, ὡς ὀφείλουν, τὰ ἀναγκαῖα ριζοσπαστικά μέτρα πρὸς προστασίαν τῶν ἀνεπιθυμητῶν παιδιῶν καὶ πρὸς κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν τῶν μητέρων αὐτῶν, ἀπὸ τὸ ἔτερον μέρος, ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον κυριολεκτικὰ μαστιῖζει τὴν χώραν μας, διατείνονται ὅτι πρέπει νὰ διαθέσῃ τὸ Κράτος ὑψηλὰ κονδύλια διὰ τὴν προαγωγὴν εἰς τὴν χώραν μας τῆς τεχνητῆς ἡ ἐξωσωματικῆς γονιμοποιήσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ λύσιν διὰ τὴν στειρότητα, καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μεθόδου δωρεᾶς φάρων. Ἡ Ἐκκλησία, ἐκ πρώτης ὄψεως, δὲν εἶναι ἐναντίον τῶν τελευταίων τούτων μεθόδων. Οὐχ ἤττον ὅμως ἔχει ὠρισμένας ἐπιφυλάξεις κυρίως ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν σπερματομετάγγισιν, ἡ ὁποία ἔρχεται νὰ διαταράξῃ τόσον τὴν νομικὴν ὅσον καὶ τὴν βιολογικὴν ἔννοιαν τῆς οἰκογενείας καὶ νὰ δημιουργήσῃ οὐκ ὀλίγα νομικά, γονικά, ἠθικά, ψυχολογικά καὶ ἕτερα πολλὰ ἀδιέξοδα. Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ νέα αὕτη μέθοδος τῆς τεχνικῆς σπερματομεταγγίσεως δημιουργεῖ τόσον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν μίαν ἐντελῶς νέαν καὶ ἄγνωστον μέχρι τοῦδε σοβαρὰν προβληματολογίαν, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ δύο οὗτοι θεσμοὶ δὲν εἶναι καταλλήλως καὶ ἀρκούντως προητοιμασμένοι νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν εἰς βάθος καὶ πλάτος μετὰ τὴν ἐπιβαλλομένην σοβαρότητα, ὑπευθυνότητα καὶ ἀντικειμενικότητα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὠρισμένα τοιοῦτου εἶδους ἐπεμβάσεις τοῦ ἱατροῦ εἰς τὴν βιολογικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου γενικῶς δημιουργοῦν νέα καὶ ἐν πολλοῖς καὶ δυσεπίλυτα ἠθικά, κοινωνικά, ψυχολογικά καὶ δεοντολογικά προβλήματα, ἡ ἀντιμετώπισις τῶν ὁποίων ἐπιβάλλει ἀνυπερθέτως νέαν τοποθέτησιν τῆς Θεολογίας καὶ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας, ἀπαιτοῦν ἐπαναλαμβάνομεν τὴν θέσπισιν νέων δεοντολογικῶν κανόνων καὶ νέων νομικῶν πλαισίων ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἐξετασθοῦν ταῦτα σφαιρικῶς, χωρὶς καὶ νὰ θιγῇ οὔτε ἡ πρόοδος τῆς Ἱατρικῆς Ἐπιστήμης, οὔτε ἐπίσης νὰ κλονισθῇ ἡ προσωπικότης τοῦ

κατ' ὀλίγον θὰ καταποντισθοῦν, δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον καὶ ἐπωφελέστερον νὰ δαπανῶνται διὰ τὴν κοινωνικὴν προστασίαν καὶ τὴν σωστὴν καὶ ἔγκυρον καθο-

ἀνθρώπου καὶ ἡ ἀναφαίρετος αὐτοῦ ἐλευθερία, ἀλλ' οὔτε ὡσαύτως νὰ πληγῇ ἡ ἐνδόμυχος ἐπιθυμία πρὸς ἀπόκτησιν παιδιοῦ τῶν γυναικῶν ἐκείνων αἱ ὁποῖαι καταφεύγουν εἰς τὴν μέθοδον ταύτην εἴτε διότι δὲν ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα παραγωγῆς φαρίων ἀλλὰ μόνον τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς περιόδου ὁρμονῶν, εἴτε διότι δι' εἰδικούς λόγους ἀφῆρέθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ φροῆται, εἴτε διότι ὑπέστησαν χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις λόγῳ γεννητικῶν ἀνωμαλιῶν, εἴτε τέλος λόγῳ ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρός.

Διὰ μίαν τοιαύτην ἐκ τῶν πραγμάτων ἀναγκαίαν προσγείωσιν ἢ προσαρμογὴν τόσον τῆς Θεολογίας ὅσον καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς νομοθεσίας τῆς Πολιτείας ἀσφαλῶς θὰ ἀπαιτηθῇ πολὺς χρόνος καὶ πολὺ μελάνη, λόγῳ τῆς μεγάλης σοβαρότητος καὶ τῆς μεγάλης εὐαισθησίας τῆς διὰ τῆς ἐνεργητικῆς ἐπεμβάσεως τῆς Γενετικῆς προκυπτούσης ὅλως ἐντελῶς νέας προβληματολογίας καὶ νέας θεωρήσεως πολλῶν καὶ βασικῶν πραγμάτων καὶ θέσεων. Τὰ προβλήματα τῆς νέας ταύτης θεωρήσεως τῶν πραγμάτων ἀναφέρονται πρὸς τὸν εἰς τὰ πρὸ τῆς κηρύσεως ἢ τὰ πρὸ τῆς ἐξωσωματικῆς γονιμοποιήσεως, δὲ ὑ τ ε ρ ο ν εἰς τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς γονιμοποιήσεως καὶ κηρύσεως τοῦ δοτοῦ φαρίου καὶ τ ρ ί τ ο ν, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, εἰς τὰ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδιοῦ, ὅτε καὶ ἀρχίζουσιν νὰ ἐμπλέκωνται τὰ συμφέροντα τοῦ (τῆς) πατρὸς καὶ τῆς μητρός τοῦ παιδὸς καὶ τῆς γυναίκας. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου διὰ πρώτην φορὰν ἐφημέριος ἡ μέθοδος τῆς διὰ δωρεᾶς φαρίων γονιμοποιήσεως ἢ ἐμφυτεύσεως εἰς ἕτερον σῶμα, ἤρχισαν ἤδη αἱ ἀντιδικαὶ μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀρκούντως σοβαραὶ καὶ δαιδαλώδεις, δεδομένου ὅτι ἀκόμη μεταξὺ τῶν εἰδημόνων δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία ὡς πρὸς τὴν θέσπισιν δεοντολογικῶν ἀρχῶν καὶ κανόνων διὰ τὴν προκύψασαν νέαν ταύτην καὶ ἄγνωστον μέχρι πρό τι νος προβληματολογίαν. Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι ἡ βιολογικὴ ἀνάπτυξις τοῦ γονιμοποιηθέντος φαρίου διὰ τοῦ σπέρματος τοῦ ἀνδρὸς ἐκτὸς τῆς μήτρας τῆς νομίμου μητρὸς ἴσως νὰ ἐπιλύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς στεριότητος τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιθυμοῦν νὰ κάνουν παιδί, οὐ μὴν ἀλλὰ θὰ ἐπιφέρῃ μεγάλην σύγχυσιν εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ τῆς ἠθικῆς, τὴν διάστασιν τῶν ὁποίων ἀδυνατοῦμεν νὰ συλλάβωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, θὰ καταργήσῃ ἢ τινι μέτρῳ τὴν μητρότητα ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτῆς φυσικὴν καὶ κοινωνικὴν ἔννοιαν καὶ σημασίαν, θὰ ἀλλάξῃ τὴν περὶ οἰκογενείας συμπεριφορὰν τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ Κράτους, ὡς καὶ τῶν γονέων ἔναντι τῶν παιδιῶν καὶ ἀντιθέτως, ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως θὰ ὑποβιάσῃ τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς σφαίρας αὐτῆς ὡς κατ' ἐξοχὴν δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς καθαρᾶς ἀγοραπωλησίας, ὅποτε ἡ βιολογικὴ ἀνάπτυξις τοῦ γονιμοποιηθέντος σπερματοζωαρίου ἀπὸ τινος σημείου θὰ εἶναι θέμα καθαρῶς ζητήσεως, ἥτοι καθαρῶς οἰκονομικόν. Ὁν τρόπον αἱ ἀμβλώσεις περιῆλθον εἰς τὰς χεῖρας τῶν πλεόν εὐρώστων παγκοσμίῳ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, οὕτω πως καὶ ὁ νέος τεχνιτὸς τρόπος γονιμοποιήσεως τοῦ φαρίου εἴτε ἐντὸς τοῦ σωλήνος εἴτε ἐντὸς τῆς μήτρας ξένης γυναίκας, ὡς καὶ ἡ περαιτέρω αὐτοῦ βιολογικὴ ἀνάπτυξις ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ περιέλθῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν διαφόρων ἐμπορικῶν καὶ οἰκονομικῶν κυκλωμάτων. Ἦδη αἱ τράπεζαι, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς μεθόδου τῆς ψύξεως διαφυλάσσουν τὸ σπέρμα τοῦ ἀνδρὸς (διὰ τὴν διαφύλαξιν τοῦ φαρίου τῆς γυναικὸς δὲν ἰδρύθησαν εἰσέτι παρόμοιαι τράπεζαι ἴσως λόγῳ τῶν ὑπαρχουσῶν βιολογικῶν δυσκολιῶν), ἐξελίσσονται εἰς λίαν ἀποδοτικὰς οἰκονομικὰς ἐπιχειρήσεις, παρὰ τὰς ἐκ τῶν ὑστέρων προκύψασας οἰκονομικὰς, νομικὰς καὶ γονικὰς διαφορὰς τούτων τόσον μετὰ τῶν δωρητῶν ὅσον καὶ τῶν ἀγοραστῶν. Τόσον εἰς τὴν Βὺρῳπῃν ὅσον καὶ κυρίως εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ καθαρῶς ἐπαγγελματικὴν διάστασιν καὶ μορφήν ἡ προσφορά τῆς γυναικὸς νὰ κυφορήσῃ τὸ γονιμοποιηθὲν φάριον διὰ κάποιον ζευγὸς ποῦ δὲν ἔχει

δήγησιν τῆς ἐγκύου γυναίκας, ἐγγάμου καὶ μή, διὰ τὴν πλήρη καὶ ἀντικειμενικὴν αὐτῆς ἐνημέρωσιν, ὡς καὶ διὰ τὸν ὀρθὸν προβληματισμὸν περὶ τοῦ ἀνε-

ῆ δὲν δύναται νὰ κἀνῃ παιδιά. "Ὅσον τὸ στάδιον τῆς κυοφορίας προχωρεῖ, τόσον ἡ ἐκμετάλλευσις ἐκ μέρους τῆς δεχθείσης νὰ κυοφορήσῃ γυναικὸς αὐξάνει. 'Ο ἐκ μέρους τῆς δεχθείσης διὰ τρίτους νὰ κυοφορήσῃ γυναικὸς (*mère porteuse*) ψυχολογικὸς ἐκβιασμὸς αὐξάνει καὶ ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως, τῆς ψυχολογικῆς διαθέσεως καὶ τοῦ πάθους ἀποκτήσεως παιδιῶν τῶν φυσικῶν φορέων τοῦ γονιμοποιηθέντος ὡάρου. Πολλὰκις αἱ μεταξὺ τούτων οἰκονομικαὶ διαφοραὶ εἶναι τόσον μεγάλαι ὥστε ἡ δεχθεῖσα νὰ κυοφορήσῃ τὸ γονιμοποιηθὲν ὡάριον «τεχνητῇ» μητέρα νὰ μὴ δίδῃ τὸ παιδί εἰς τοὺς φυσικοὺς αὐτοῦ γονεῖς. Εἰδικὴ νομοθεσία ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου οὐδαμοῦ ὑπάρχει, ἡ δὲ δικαιοσύνη προσπαθεῖ νὰ λύσῃ τὰς μεταξὺ τούτων διαφοράς μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδιοῦ δι' ἀναφορὰς εἰς τὴν ἤδη ὑπάρχουσαν νομοθεσίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν διευκολύνει οὔτε τὴν δικαιοσύνην ἀλλ' οὔτε καὶ τοὺς ἐνδιαφερομένους, διότι ἡ σημερινὴ προβληματολογία ὡς πρὸς τὸ εἶδος, τὸ περιεχόμενον, ὡς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν εἶναι κατὰ πολὺ διάφορος τῆς προβληματολογίας τοῦ παρελθόντος, ὅτε ἐθεσπίσθησαν οἱ ἰσχύοντες σήμερον νόμοι καὶ ὅτε ἡ τεχνητὴ γονιμοποίησις οὐδὲ κἀν ὡς ὅρος ὑπῆρχε. Περὶ τῶν πολλῶν καὶ δυσεπιλύτων προβλημάτων τὰ ὁποῖα αὕτη θέτει, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἰδὲ *Gian Domenico DISAPIA, Les problèmes de droit pénal posés par l'insémination artificielle*, ἐν *Revue de science criminelle et de droit pénal comparé*, 1962, σσ. 47 ἔξ., *Jacqueline SERS, Face aux nouvelles techniques de la fécondation artificielle*, ἐν *Ouvertures*, No. 37, 1985: *Le respect de la vie dans la perspective biblique*, σσ. 10-12.

Ἡ ἀνησυχία διὰ τὰ πολλαπλὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα θέτει εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν οἰκογένειαν σήμερον ἡ τεχνητὴ γονιμοποίησις, εἶναι ἀνησυχία ἡ ὁποία δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν Ἑκκλησίαν, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπεκτείνεται εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς φορεῖς, καθ' ὅτι αὕτη ἔχει ἀμέσους ἡθικὰς, κοινωνικὰς, νομικὰς, βιολογικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἐπιπτώσεις. Ἡ ὑπ' αὐτῆς ἐπιβαλλομένη διαστροφή μεταξὺ τῶν κανόνων τοῦ Δικαίου καὶ τοῦ γεγονότος τούτου ὡς κοινωνικοῦ φαινομένου καθιστᾷ τοὺς ὑπευθύνους πολιτειακοὺς, ἐπιστημονικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς παράγοντας λίαν σκεπτικοὺς ὡς πρὸς τὴν τελικὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων. Εἰδικώτερον διὰ τοὺς ὑπευθύνους ἐκκλησιαστικοὺς ἄνδρας ἡ ἀνησυχία αὕτη ἐπιτείνεται διὰ τοῦ γεγονότος ὅτι τόσον εἰς τὸν τομέα τῆς γενετικῆς ὅσον καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς λειτουργίας τοῦ σὲξ προέκυψε μία οὐσιώδης ἀσυμφωνία, ἡ ὁποία συνεχῶς καὶ αὐξάνει, μεταξὺ ἐκείνου τὸ ὁποῖον γίνεταί καὶ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἡ κλασσικὴ ἠθικὴ καὶ οἱ νόμοι ἐπιτρέπουν ἢ ἀπαγορεύουν. Ἡ Ἑκκλησία πρὶν ἢ ἀντιδράσῃ εἰς τὴν νέαν ταύτην προβληματολογίαν καλὸν θὰ ᾔτο, κατὰ τὴν ἡμετέραν ταπεινὴν γνώμην, νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ δι' ὠρισμένας περιπτώσεις, ὡς εἶναι ἡ παρῴσα, ἡ ἀνθρωπολογικὴ, νομοθετικὴ, κοινωνικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ πραγματικότης ἀντιτίθεται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ὀλίγον ἢ περισσότερον ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων εἰς τὰς μεταφυσικὰς ἐννοίας τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας. Ἡ τελευταία καταδικάζει ρητῶς καὶ ἀπεριφράστως τὸν νέον δημιουργηθέντα θεσμὸν τῆς *mère porteuse* (τῆς γυναικὸς ἡ ὁποία δέχεται νὰ κυοφορήσῃ διὰ τρίτους).

Τὸ ὡς ἄνω πρόβλημα ἐτέθη διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν προ-μωσαϊκὴν ἐποχὴν, ὅτε ἡ γυνὴ τοῦ Ἀβραάμ Σάρρα μὴ δυναμένη νὰ συλλάβῃ ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Ἀβραάμ νὰ κοιμηθῇ μετὰ τῆς δούλης αὐτοῦ Ἀγαρ, ἡ ὁποία συνέλαβε καὶ ἐγέννησε τὸν Ἰσμαήλ. Ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος τούτου, τὸ ὁποῖον ἐπικαλοῦνται οἱ ὁπαδοὶ τῆς τεχνητῆς γονιμοποιήσεως,

πιθυμήτου παιδιοῦ; Ἀντὶ νὰ δαπανῶνται διὰ τὴν ἀνωφελῆ καὶ κομματικὴν προπαγάνδαν τῶν ἀκραίων φεμινιστικῶν καὶ ἄλλων παρομοίων σωματείων καὶ ὀργανισμῶν, δὲν θὰ ᾔτο προτιμότερον τὰ χρήματα τοῦ ἀγρίως φορολογουμένου Ἑλληνοῦ νὰ δίδωνται διὰ τὴν ἀσφάλισιν καὶ σύνταξιν τῆς ἐργαζομένης ἐν τῇ οἰκίᾳ διὰ τὴν ὀρθὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν παιδιῶν της μητέρας; Φρονοῦμεν ταπεινῶς, ὅτι εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐπισήμως ἡ Κυβέρνησις ὅτι εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν σύνολον δὲν προσφέρει μόνον ἡ γυναικα ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐργάζεται εἰς τὸ γραφεῖον ἢ τὸ ἐργοστάσιον, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ ἐκείνη ἡ ὁποία θυσιάζει τὸν ἑαυτὸν της καὶ κάθεται εἰς τὸ σπίτι της διὰ νὰ ἀναθρέψῃ πρεπόντως τὰ τέκνα αὐτῆς. Κυβερνήσεις πλουσιωτάτων χωρῶν, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι τῶν Η.Π.Α., ἤρνηθησαν τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ἀντιγεννητικοῦ οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ διὰ τὰς χώρας ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀντισύλληψις καὶ ἡ ἔκτρωσις χρησιμοποιοῦνται ὡς μέθοδοι προγραμματισμοῦ τῶν γεννηήσεων. Ἡ Πολιτεία, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ προστατέψῃ, πάσῃ θυσίᾳ καὶ διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου, τὸν ἰδρώτα τοῦ Ἑλληνοῦ ἐργάτου, νὰ προστατεύσῃ τὰ συνεχῶς χρεωκοποῦντα

ὑπῆρξεν ἡ διαμαρτυρία τῆς νομίμου συζύγου τοῦ Ἀβραάμ Σάρρας, ἡ ὁποία, ἰδοῦσα ὅτι ἡ Ἄγαρ συνέλαβεν, «εἶπε πρὸς Ἀβραάμ. Ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ· ἐγὼ δέδωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου, ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, ἡτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς». Ἡ τελικὴ δὲ ἐκβασίς τῆς πράξεως ταύτης τῆς Ἄγαρ ᾔτο ἡ ἀποκήρυξις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς Σάρρας, ἡ ὁποία «καὶ ἐκάκωσεν αὐτήν, καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου αὐτῆς» (Γεν., 16,5-6).

Πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ὑφίσταται καὶ ἐν ἑτερον ἐξ Ἰσου σοβαρὸν καὶ περίπλοκον πρόβλημα, τὸ ὁποῖον εἶναι ὡσαύτως ἀπώροτος τῆς σπερματομεταγωγίσεως καὶ τῆς τεχνικῆς ἢ ἐξωσωματικῆς γονιμοποιήσεως. Εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς διαλογικῆς τοῦ φύλου, ἡ ὁποία, συμφώνως πρὸς τὰς ἐρεῖνας τῶν Ἰαπώνων ἐπιστημόνων τοῦ Πανεπιστημίου Κέϊο τοῦ Τόκιο, συνίσταται εἰς τὸν διαχωρισμὸν τοῦ σπέρματος εἰς δύο στρώματα, ἐν μὲ πιθανότητα 95% νὰ δώσῃ θῆλυ καὶ ἐν μὲ πιθανότητα 85% νὰ δώσῃ ἄρρεν. Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς ἐπιλογῆς τοῦ φύλου ἡγείρεν οὐκ ὀλίγας ἀντιδράσεις τόσον εἰς τοὺς ἱατρικοὺς ὅσον καὶ εἰς τοὺς καθαρῶς θεολογικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν καὶ διακηρύσσουν ὅτι ἡ διαλογὴ τοῦ φύλου εἶναι καὶ θὰ πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ παραμεινῇ ἀποκλειστικὸν καὶ μόνον προνόμιον τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὅπου καὶ ὅσάκις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐβιάσθῃ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐτιμώρησε τοῦτον κατὰ τὸν αὐστηρότερον καὶ τὸν πλέον παραδειγματικὸν τρόπον. Περὶ τοῦ θέματος τῆς τεχνικῆς γονιμοποιήσεως ἀπὸ καθαρῶς ὀρθόδοξον ἔποψιν παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην ἡμῶν διὰ πλείονας λεπτομερεῖς πληροφορίας εἰς τὴν ἐξαίρετον, εἰδικήν, πάντοτε ἐπίκαιρον καὶ ἄριστα τεκμηριωμένην μοναδικήν εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς μελέτην τοῦ Καθηγητοῦ τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ νῦν Μητροπολίτου Μύρων Χρ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Τεχνικὴ Γονιμοποιήσις καὶ Θεολογία, ἐν Ὁρθόδοξίᾳ, τ. 33 (1958), σσ. 66-79, 174-190, 329-335, 451-468 καὶ τ. 34 (1959), σσ. 36-52 καὶ 212-230.

ασφαλιστικά του ταμεία, τῶν ὁποίων τὰ χρήματα δὲν πρέπει, ἐλαφρῶ τῇ συνειδήσει, νὰ διατίθενται διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἐξόδων τῶν ἀμβλώσεων τῶν ἄλλων, ἢ διὰ λαϊκὰ πανηγύρια, ἢ δι' ἐτέρας ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου ἐκδηλώσεις. Τὰ κέντρα οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ, ὡς ἔχουν σήμερον, μόνον ἐθνικὴν ζημίαν προκαλοῦν, δοθέντος ὅτι ἀμέσως-ἐμμέσως συντελοῦν εἰς τὴν ὑπογεννητικότητα καὶ εἰς τὴν ὕξυνσιν τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα μας²³⁶.

Ἡ Ἐκκλησία δεοντολογικῶς σκεπτομένη καὶ πράττουσα δεόν νὰ δώσῃ μεγάλην μάχην, ἔστω καὶ ἐὰν τὸ τίμημα θὰ εἶναι μεγάλο, προκειμένου νὰ πείσῃ τὸ Κράτος νὰ περικύψῃ τὰ περιττὰ ἔξοδα καὶ τὰς κραυγαλέας καὶ ἀσυλλογίστους πολυτελεῖς δαπάνας καὶ λοιπὰς οἰκονομικὰς καταχρήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀσκόπως διασπαθίζεται τὸ ἐλληνικὸν χρήμα, ἐπὶ τῷ ἀποκλειστικῷ καὶ μόνῳ σκοπῷ τῆς ἰδρύσεως περισσοτέρων Σχολείων, βρεφονηπιακῶν καὶ παιδικῶν σταθμῶν, ἀρτίως ἐξωπλισμένων νοσοκομείων, ὅπου θὰ εἰσέρχωνται καὶ θὰ γεννοῦν δωρεὰν αἱ μητέρες, εἰδικὰς κλινικὰς καὶ κέντρα διὰ τὰ ἀπροσάρμοστα παιδιὰ καὶ τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας, τῆς ὁποίας ἡ ἄνευ προηγουμένου ὑποβάθμισις καὶ κατὰπτωσις κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως χρόνια ἐνίσχυσε σημαντικῶς καὶ προήγαγε εἰς μέγιστον βαθμὸν τὴν παρὰ παιδείαν, μὲ συγκεκριμένον ἀποτέλεσμα οἱ μαθηταὶ νὰ παρακολουθοῦν ἔξ ὥρας εἰς τὰ ἀνάξια τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς των δημόσια Σχολεῖα καὶ τέσσαρας τοῦλάχιστον ὥρας ἑβδομαδιαίως εἰς τὰ φροντιστήρια. Συνέπεια δὲ τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ ἀπό πάσης ἐπόψεως ἀνησυχητικῶς ὑποβαθμισμένα ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς χώρας τὰ παιδιὰ ἐκείνων κυρίως τῶν οἰκογενειῶν αἱ ὁποῖαι ἔχουν μίαν σχετικὴν οἰκονομικὴν εὐχέριαν νὰ ἀποστέλλουν ταῦτα εἰς τὰ εἰδικὰ φροντιστήρια πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἑλλιποῦς μορφώσεως, τὴν ὁποίαν λαμβάνουν εἰς τὰ δημόσια Σχολεῖα, τὰ ὁποῖα, μετὰ μεγάλης λύπης, ἀνησυχίας, παρρησίας καὶ ὑπευθυνότητος ὀφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία, ἀπὸ πανδιδακτήρια μορφώσεως, διαπαιδαγωγώσεως καὶ ἐμπνεύσεως τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς μετετράπησαν, δυστυχῶς καὶ πρὸς

236. Τοῦ λόγου ὄντος περὶ οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ καὶ, ἀφ' ἐτέρου, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης τυχόν παρερμηνείας καὶ χαρακτηρισμοῦ ὡς δῆθεν ἀνεδαφικῶν τῶν ὧσαν ἐλέχθησαν ἀνωτέρω κρίνεται ἀπολύτως ἀναγκαῖον ὅπως παραθέσωμεν ἐνταῦθα πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν ὡς ἄνω λεχθέντων τὸ γενικὸν συμπέρασμα τῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε. ἐν Μεξικῷ (1984) συνελθούσης Β' Διεθνοῦς Συνελεύσεως: «Αἱ Κυβερνήσεις καλοῦνται νὰ λάβουν ἀμέσως κατάλληλα μέτρα διὰ νὰ βοηθήσουν τὰς γυναῖκας νὰ ἀποφύγουν τὴν ἔκτρωσιν, ἡ ὁποία εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἐπιτρέπεται νὰ προτείνεται ὡς μέθοδος οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ καὶ στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ νὰ μεταχειρίζονται μὲ ἀπανθρωπιά τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι καταφεύγουν εἰς τὴν ἔκτρωσιν» (ἐν Ἀπόστολος Βαρνάβας, ἀρ. τ. 8-9, 1986, σ. 328).

μεγάλῃ ἐθνικῇ καὶ πνευματικῇ ἀπώλειαν, εἰς ἀληθῆ κέντρα φανεράς κομματικῆς προπαγάνδας καὶ δημαγωγίας.

Εἰς ταῦτα τὴν πρώτην θέσιν δὲν τὴν κατέχει πλέον, ὡς συνέβαινεν ἐν τῷ παρελθόντι, ἡ πλήρης καὶ τελεία ἀκαδημαϊκὴ μόρφωσις καὶ ὁ πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς φρονηματισμὸς τῶν νέων, ἀλλὰ ἡ καθαρὰ κομματικὴ προπαγάνδα καὶ ἡ συστηματικὴ ἀλλοίωσις τῶν καθιερωμένων ἱστορικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀληθειῶν ὑπὸ ὀρισμένων τυφλῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος ἐκπαιδευτικῶν, οἱ ὅποιοι ὡς τοιοῦτοι ἀκριβῶς γίνονται ἀνεκτοὶ ὑπὸ τῶν ὑποβαθμισμένων ἐκπαιδευτικῶν Συμβούλων. Εἰς τὰ διάφορα πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς χώρας μας οἱ νέοι σήμερον διαπαιδαγωγοῦνται καὶ μορφώνονται συμφώνως πρὸς τὴν μονομερῆ ἰδεολογίαν τοῦ ἐκάστοτε κυβερνῶντος κόμματος καὶ οὐχὶ συμφώνως πρὸς τοὺς ὑψηλοὺς, ὠραίους καὶ ἰδανικοὺς ὁραματισμοὺς τοῦ Ἑθνους, ὡς καὶ πρὸς τὰς τόσον μεγάλας ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς ἐκβιομηχανοποιήσεως, εἰς τὸ ὅποιον πρὸ τινων ἐτῶν εἰσῆλθεν, ἐπανερχεται δυστυχῶς εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀποβιομηχανοποιήσεως, τῆς δομικῆς ὀλικῆς ἀποσυνθέσεως καὶ τῆς ἐπικειμένης κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς χρεωκοπίας, γεγονὸς τὸ ὅποιον θὰ ἔχῃ ἀμέσους τραγικὰς συνεπελάς διὰ τὸ ἀβέβαιον καὶ σκοτεινὸν μέλλον τῆς χώρας μας²³⁷.

237. Εἰς τὴν πλειονότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατέστη κοινὴ συνείδησις, ὅτι πάση θυσίᾳ καὶ πρὶν ἢ διαλυθῶν, καταλυθῶν καὶ ἀλλοτριωθῶν τὰ πάντα ἐπιβάλλεται νὰ κρατήσωμεν μακρὰν πάσης κομματικῆς προπαγάνδας, σκοπιμότητος καὶ «*ἰ α ἰ κ ι σ τ ι κ ῆς*» δημαγωγίας τὰ μεγάλα θέματα, ὅπως εἶναι ἐπὶ παραδείγματι τὰ καθαρῶς ἐθνικά, τὰ τῆς Ἑθνικῆς γενικῆς Παιδείας, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν ἔγκυρον γνώμην ἀντικειμενικῶν καὶ ἐπαχόντων ἀκαδημαϊκῶν, χαρακτηριζομένη ὑπὸ τῆς μεγάλης ἀμαθείας τόσον τῆς ἀνωτέρας καὶ ἀνωτάτης, ὅσον καὶ τῆς κατωτέρας εὐρίσκεται εἰς τὸ «σημεῖον μηδέν», μὲ διακριτικὸν γνώρισμα τὸν ἐπιθανάτιον ρόγχον, τῆς Ὑγείας καὶ Προνοίας, προσέτι δὲ καὶ τῆς καθ' ὅλου διαρθρώσεως τῆς κρατικῆς ἐν γένει μηχανῆς, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε νὰ λειτουργῇ ἀνεξαρτήτως τοῦ κυβερνῶντος κόμματος καὶ παρὰ τὴν ὑπαρξίν κυβερνητικῶν ἢ καλύτερον πολιτικῶν κρίσεων, ὡς ἄλλως τε συμβαίνει εἰς τὰ περισσότερα προηγμένα κράτη τῆς Δύσεως.

Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας ὑπογραμμίζομεν τὴν μεγάλην ὑποχρέωσιν, τὴν ὅποιαν ἔχουν ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ κόμματα τῆς χώρας μας ἀλλὰ καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ νεολαία μας, ἡ ὁποία οὐκ ὀλίγας φορές ἀκουσίως γίνεται θῦμα καὶ νεοκομβολητῆς τούτων. Τὰ κόμματα ὀφείλουσιν ἔχει μόνον ν' ἀφήσουν τὰ πνευματικὰ Ἰδρύματα τῆς χώρας μακρὰν πάσης κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθήσουν ὅσον εἶναι δυνατόν, ὥστε ταῦτα νὰ λειτουργοῦν κατὰ τρόπον εὐρυθμον καὶ ἀποδοτικὸν ἀνεπηρέαστως καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν διαφόρων πολιτικῶν ἀνακατατάξεων καὶ ἀλλαγῶν, τὰς ὁποίας συχνάκις γνωρίζει ἡ χώρα μας. Οὐδεμὴ ἀπολύτως, ὅσον καὶ ἐὰν εἶναι ὑψηλῇ, ἰδεατῇ, ἀρίστη καὶ μακροπρόθεσμος, ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ καὶ μεταρρυθμίσις δύναται νὰ ἀποδώσῃ ἀγλαοὺς καρπούς εἰ μὴ μόνον ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι ἀφ' ἐνὸς μὲν σεβαστὴ ἀπὸ βλα γενικῶς τὰ κοινοβουλευτικὰ κόμματα καὶ, ἀφ' ἑτέρου, προγραμματισμένη διὰ μακροπροθέσμους σκοποὺς καὶ στόχους, οἱ ὅποιοι, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, ὑποσκελίζουν βραχυ-

Ἡ Ἐκκλησία καὶ πάλιν δίδουσα καθικόντως ἀπόλυτον προτεραιότητα εἰς τοὺς πτωχοὺς ὀφείλει, ἄνευ περιστροφῶν, νὰ στηλιτεύσῃ τὴν ὑπάρχουσαν

προθέσμον σκοπιμότητας καὶ στενῶς μικροκομματικούς ὑπολογισμούς καὶ συμφέροντα. Σήμερον, λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης γενικῆς συγχύσεως, οἱ νέοι μας δὲν κατάρθωσαν δυστυχῶς, ὡς ἐπὶ παραδείγματι συνέβη ἐν Γαλλίᾳ, μετὰ τὰ γνωστὰ ὀρθοθεσιακὰ διὰ τὴν Παιδείαν γενικῶς γεγονότα τοῦ Μαΐου, νὰ ἀπαλλαγοῦν τῆς πολιτικοποιήσεως καὶ τῆς διὰ τῆς βίαις μετατροπῆς τῶν πανεπιστημιακῶν χώρων εἰς ἀρέναν καθαρῶς κομματικῶν ἀντιδικιῶν, διαξιφισμῶν καὶ ἀνηλεῶν ξυλοδαρμῶν. Καὶ τοῦτο συμβαίνει, κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, διότι, σὺν τοῖς ἄλλοις, πρῶτον δὲν ὑπάρχει σταθερὰ καὶ μακροπρόθεσμος καθαρὰ ἐθνικὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ, δεῦτερον παρατηρεῖται αἰσθητὴ ἔλλειψις σοβαρότητος, εὐθύνης καὶ συνεπειᾶς εἰς τὰ κόμματα καὶ τοὺς αὐτοαποκαλουμένους «ἐθνοπατέρας», τρίτον ἡ ἀπροθυμία τῶν κομμάτων νὰ ἀπεργλωβίσουν τὴν παιδείαν ἀπὸ τὰ κυκλώματα τῆς καθαρῶς κομματικῆς δημαγωγίας καὶ συμπεριφορᾶς, τέταρτον ἡ διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου καλλιέργεια τῆς προσωπολατρίας εἰς βάρος τῆς καθαρᾶς καὶ ἀντικειμενικῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἰδεολογίας ἐκάστου κόμματος καὶ πέμπτον ἡ ἀδυναμία τῆς ἀριστερᾶς νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν νέαν μεταπολεμικὴν ἢ ὀρθότερον μετασταλινικὴν καὶ μεταλενινικὴν πραγματικότητα, πρὸς τὴν σημερινὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἐξέλιξιν, ὡς καὶ εἰς τὴν αἰσθητὴν αὐτῆς ἔλλειψιν ἐπιθυμίας ἀνανεώσεως καὶ ἀπομακρύνσεως ἐκ τοῦ πεπερασμένου πλέον δογματισμοῦ καὶ τῶν θλιβερῶν αὐτοῦ συνεπειῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέτυχον ἐν πολλοῖς νὰ πραγματοποιήσουν τὰ λοιπὰ ἀριστερὰ κόμματα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐσχάτως δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Γενικώτερον εἰπεῖν ἡ δραματικὴ πτώσις τῆς παιδείας, ἡ ὁποία, συμφώνως πρὸς τὰς πλέον συντηρητικὰς γνώμας τοῦ συμπολιτευομένου καὶ ἀντιπολιτευομένου πολιτικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου τῆς χώρας, ὡς καὶ τοῦ τύπου, ἔφθασε πλέον εἰς τὸ ναδίρ, ὀφείλεται εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐξωγενεῖς καὶ ἐνδογενεῖς βασικούς πολιτικούς, οἰκονομικούς, πολιτιστικούς καὶ τεχνικούς παράγοντας. Ἐνταῦθα ἀρκούμεθα νὰ ἀναφέρωμεν συντόμως τοὺς σπουδαιότερους ἐξ αὐτῶν: 1. Ἡ ἀδυναμία ριζικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ προσαρμογῆς εἰς τὰ νέα καθαρῶς ἐπιστημονικὰ καὶ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα. 2. Ἡ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαιῶν κρατικῶν κονδυλίων διὰ τὴν συστηματικὴν λειτουργίαν τῶν σπουδαστηρίων καὶ τῶν διαφόρων ἐργαστηρίων. 3. Ἡ ἀπροθυμία τῶν Καθηγητῶν δι' ἀναγκαίαν μεταρρυθμίσεις, κατὰ τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὸ «καθηγητικὸν κατεστημένον». 4. Ἡ χρησιμοποίησις τῶν φοιτητῶν ὑπὸ τῶν κομμάτων πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς κομματικῆς πολιτικῆς ἰδεολογίας ἐνδὸς τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος. 5. Ἡ κατάργησις τῆς ἀξιοκρατίας καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτῆς διὰ τῆς μετριοκρατίας ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκλογὴν Καθηγητῶν καὶ τὴν κατάληψιν ὑψηλῶν δημοσίων θέσεων. 6. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ἄλλοτε ἀρνητικῶς λειτουργήσαντος «καθηγητικοῦ κατεστημένου» δι' ἐνὸς ἐτέρου ὄντως φαύλου καὶ λίαν καταστρεπτικοῦ κατεστημένου, τ.ἐ. τοῦ φοιτητικοῦ. Ἡ ἄμεσος ἢ ἔμμεσος παροχὴ ὑπερβολικῶν ἐξουσιῶν εἰς τοὺς φοιτητὰς ἐπέφερεν ἀναμφισβητήτως τὴν κατὰ κράτος πτώσιν τῆς ἄλλοτε ὑποδειγματικῆς ὑπάρχουσης ἀξιοκρατίας, τῆς πειθαρχίας, ἔτι δὲ καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν ὑπερβολικῶν ἀπαιτήσεων τούτων ἄνευ ἀκαδημαϊκῶν ὑποχρεώσεων. 7. Εἰς τὴν ἔλλειψιν καταλλήλων κτιρίων πρὸς στέγασιν τῶν σχολῶν καὶ πρὸς στοιχειώδη διαμονὴν τῶν φοιτητῶν καὶ 8. εἰς τὴν παρατηρουμένην σήμερον ὀκνηρίαν τῶν φοιτητῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ λάβουν πτυχία χωρὶς καὶ νὰ κουρασθοῦν. Περὶ τοῦ γενικωτέρου τούτου θέματος τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας, τῆς ἀναγκαιότητος δομικῆς αὐτῆς ἀναδιαρθρώσεως, ὡς καὶ περὶ τῆς μεγάλῃς καὶ ἱστορικῆς εὐθύνης τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν διὰ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεολαίας ἰδὲ

κοινωνικὴν ἀνισότητα, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸν τῶν γεννήσεων καὶ εἰς αὐτάς ἔτι τὰς ἀγροτικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν ἄλλοτε τὴν κατ' ἐξοχὴν «παιδομάναν» τῆς Ἑλλάδος²³⁸, τὴν συγκέντρωσιν τοῦ πλούτου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὀλίγων, οἱ ὁποῖοι, καίτοι οὐδὲν ἀπαλύτως οἰκονομικὸν πρόβλημα ἀντιμετωπίζουσιν, ἐν τούτοις διὰ λόγους φιλαυτίας καὶ ἀπολαύσεως τῶν ἀγαθῶν τῆς παρούσης ζωῆς, ὡς καὶ διὰ λόγους καθαρῶς ἐπαγγελματικoὺς ἀποφεύγουν νὰ ἔχουν πολλὰ παιδιά, διότι ταῦτα θὰ εἶναι σοβαρὸν ἐμπόδιον πρὸς ἔτι μεγαλύτεραν ἐγωϊστικὴν καὶ ἡδονιστικὴν ἀπόλαυσιν τῶν χθαμαλωτέρων ἀγαθῶν τῆς ζωῆς, ἐπιπροσθέτως δὲ καὶ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν κενῶν κοινωνικοπολιτικῶν διακρίσεων καὶ φιλοδοξιῶν. Πρόκειται περὶ μιᾶς καθαρῶς συνειδητῆς ἀποφυγῆς τῆς τεκνογονίας. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς δραστηριότητος καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος μιᾶς μερίδος τῶν μεγάλων κυριῶν τῶν πολυτελῶν σαλονιῶν, ἢ τῶν «γραιδίω», ὡς θὰ ἔλεγεν ἓνας παλαιὸς ἠθικολόγος, διοχετεύεται εἰς τὰ κατοικίδια ζῶα καὶ εἰς ἄλλας δευτεροῦσης σημασίας ἐνασχολήσεις καὶ μόνον τὸ ὑπόλοιπον εἰς τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἀπετέλουν μεγάλην καὶ ἀναντικατάστατον εὐτυχίαν διὰ τοὺς συνεζευγμένους, σήμερον ὅμως μεγάλην δυστυχίαν καὶ ἐμπόδιον διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας²³⁹.

πλεόνα ἐν Γ. ΧΡ. ΖΑΦΕΙΡΗ, Μητρ. Περιστερίου, *Quo vadis Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξία; Ἡ πορεία τοῦ Γένους σήμερον καὶ αἱ ἱστορικαὶ εὐθύναι* τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι, 1987.

238. Νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον, χάριν πλήρους καὶ ἀντικειμενικῆς ἐνημερώσεως τοῦ ἀναγνώστου ἡμῶν, νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα τὰ λίαν δυσάρεστα στατιστικὰ δεδομένα ὡς πρὸς τὰς πολυτέχνους οἰκογενεάς. Ἄλλοτε αὐταὶ ὑπῆρξαν πολλὰ καὶ σημαντικά, οὐχ ἥττον ὅμως μετὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἤρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἐλαττώνονται διὰ νὰ φθάσουν τελικῶς σήμερον εἰς λίαν χαμηλὸν ἐπίπεδον καὶ νὰ καταστοῦν σπάνιον φαινόμενον. Ἀναλυτικώτερον πολύτεκναι οἰκογένειαι μὲ περισσότερα τῶν πέντε παιδιῶν ὑπῆρξαν: τὸ 1942 165.000 οἰκογένειαι, τὸ 1952 95.000 οἰκογένειαι, τὸ 1962 70.000 οἰκογένειαι, τὸ 1972 35.000 οἰκογένειαι. Συγκρίνοντες τὰ ποσὰ ταῦτα βλέπομεν ὅτι ἀπὸ τὸ 1942 ἕως τὸ 1972 ἐμειώθησαν αἱ πολύτεκναι οἰκογένειαι μὲ πέντε παιδιά καὶ ἄνω κατὰ 500%. Σήμερον οἰκογένειαι μὲ 6 παιδιά καὶ ἄνω ἔχουν μειωθεῖ εἰς τὰς 3.500 ἐναντι τῶν 12.500 τοῦ ἔτους 1972. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅπου τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα γίνεται ὁλονὲν καὶ δξύτερον πολύτεκναι οἰκογένειαι θεωροῦνται αἱ ἔχουσαι τέσσερα παιδιά ἢ ἀκόμα καὶ τρία ὅταν τυγχάνουν νὰ εἶναι ὀρφανὰ πατρός ἢ μητρός.

239. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῆς Ἐγκύκλιῳ τῆς 14 ἡς Ὁκτωβρίου 1937, ἀναφερομένη εἰς τὰ βαθύτερα αἰτία ἀποφυγῆς τῆς τεκνογονίας μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπισημαίνει «ὅτι ἡ βαθύτερα αἰτία καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνταρσίας κατὰ τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς γεννήσεως εἶναι ἡ ἐχθρότης κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἠθικῆς. Διὰ τοῦτο ἡ κίνησις κατὰ τῆς τεκνογονίας τόσον εἰς τὴν Εὐρώπην ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπῆρξεν ἔργον τῆς προπαγάνδας τῶν λεγομένων «ἀθεϊστῶν». Τοῦτο ὁμολογοῦν καὶ συγγραφεῖς ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ εὐρισκόμενοι, οἵτινες βεβαιῶνουν ὅτι ἡ κατὰ τῶν γεννήσεων προπαγάνδα «εἶναι κλάδος εὐρυτάτης κινήσεως, ἡ ὁποία ἔργον

Αὕτη δυστυχῶς εἶναι ἡ ἀλγεινὴ ἠθικὴ κατὰπτωσις μιᾶς μερίδος τῶν πλουσίων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ὡς μοναδικὸν σκοπὸν καὶ προορισμὸν τῆς ζωῆς των ἔχουν τὸ «φάγωμεν, πῖωμεν, αὐριον γὰρ ἀποθνήσκομεν». Ἡ Ἐκκλησία οὐδεμίαν ἀπολύτως συγγένειαν καὶ σχέσιν δύναται νὰ ἔχῃ μὲ τὴν τάξιν αὐτὴν τῶν ποιούντων χειρίστην χρῆσιν τοῦ πλούτου των πλουσίων, οἱ ὁποῖοι, προσηλωμένοι εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, δὲν δέχονται, ὡς ὁ πλούσιος τῆς παραβολῆς, ν' ἀκολουθήσουν εἰς τοῦτο τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀπ. Παύλου καὶ νὰ διαμοιρασθοῦν ταῦτα μὲ τοὺς πτωχοὺς, προσφέροντες τὸ περισσεύμα αὐτῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς πρὸς κάλυψιν τοῦ ὑστερήματός των²⁴⁰. Ἀρέσκονται οὗτοι ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν τραγελαφικὴν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει κατὰ τρόπον ἀνάγλυφον ἡ σημερινὴ κοινωνία μας, ὅπου «ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει»²⁴¹. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει ὅχι διότι δὲν ὑπάρχει ἐπάρκεια ἀγαθῶν, ἀλλὰ, τούναντίον, διότι, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὑπάρχει ἄδικος, ἄνιστος καὶ σκανδαλώδης κατανομή αὐτῶν, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ὑποχρεώνει πάντας γενικῶς τοὺς ἀνθρώπους καλῆς πίστεως ν' ἀγωνισθοῦν διὰ παντός τρόπου καὶ μέσου πρὸς ἐξαφάνισιν ἡ μετριασμὸν τῆς πτωχείας, κάτι τὸ ὁποῖον δύναται ἀπὸ καθαρὸν ὄραμα νὰ γίνῃ πραγματικότης διὰ τῆς τελεσιδικίου καταπολεμήσεως τῶν θυλάκων, εἰ ὁποῖοι δημιουργοῦνται (ἀνεργία, ἔλλειψις ασφαλιστικῆς καλύψεως, ἀναπηρία κλπ.). Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἐπιβεβλημένον καθήκον καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας εἶναι ἡ ἀνευ περιστροφῶν ἐπίσημος ἀπειδοκίμασία καὶ καταδίκη τὸσον τῆς λεγομένης «κοινωνικῆς ἀληθείας» ὅσον καὶ τῆς «οἰκονομικῆς ἀγυρτείας», δύο καταστάσεις ποὺ ἀνῆχθησαν τελευταίως εἰς νέας ἠθικὰς ἀξίας διὰ τὸν Νεοέλληνα γενικῶς. Τὸ πλέον ἀπαισιόδοξον διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ὡς καὶ δι' ἄλλας παρομοίας περιπτώσεις εἶναι ὅτι εἰς τὴν χώραν μας ἀναπτύσσεται μία ἰδιότυπος καὶ ἄγνωστος μέχρι σήμερον νοσηρὰ ἰδεολογία τῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία ἐκκολάπτει ὀρισμένους μὴ εὐχαρίστους καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι, διδομένης εὐκαιρίας, δύνανται νὰ ἐξελιχθοῦν εἰς ἐθνικὴν πανωλεθρίαν. Μία τοιαύτη ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων καθίσταται περισσότερον πραγματοποιήσιμος, δεθέντος ὅτι ὁ Νόμος δυστυχῶς δὲν ἀσκεῖ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ λειτούργημα, διὸ καὶ ὑπάρχουν τὰ τόσα καὶ τόσα θλι-

ἔχει νὰ καταστρέψῃ τὴν παραδεδομένην ἠθικὴν». Συνήργησαν δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς προπαγάνδας ἡ νεωτέρα λογοτεχνία, τὸ θέατρον καὶ ὁ κινηματογράφος. Ταῦτα διδάσκουν μὲν ἐντέχνως τὴν ἀποφυγὴν τῶν οἰκογενειακῶν καθήκοντων καὶ ἀρετῶν, ἐξυμνοῦν δὲ τὸ διαζύγιον καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀπολαύσεων. Καθὼς ἐπίσης σπουδαίως συνετέλεσαν αἱ λεγόμεναι «φεμινιστικαὶ» ἰδέαι, αἱ ὁποῖαι μαζὶ μὲ τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικοκοινωνικὴν χειραφέτησιν τῆς γυναικὸς ἐξήτησαν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ καθήκοντος τῆς μητρότητος χειραφέτησιν διότι τὴν διδάσκουν «νὰ ἀποφεύγῃ τὴν μητρικὴν δουλείαν, ἀπὸ τὴν ἵπocαν καὶ ὁ ἀνδρὶς εἶναι ἀπηλλαγμένος».

240. Πρβλ. Α' Κορ., 11,24.

241. Β' Κορ., 8,14.

βερά γεγονότα, τὰ ὁποῖα βλέπομεν καὶ ἀντιμετωπίζομεν διαρκῶς, ἄλλοτε ἐνεργητικῶς καὶ ἄλλοτε παθητικῶς εἰς τὴν καθ' ἡμέραν ζωὴν μας. Τοῦτο ἡ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας καλεῖται συντόμως καὶ ἀνυπερθέτως νὰ τὸ πράξῃ ἐάν καὶ ἐφ' ὅσον ἐπιθυμῇ νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ γνήσιον πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία, διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας καὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς κοινωνικῆς ἰσότητος, δὲν θεωρεῖ τόσον ἀναγκαίαν τὴν λειτουργίαν τοῦ νόμου, ὡς φρονεῖ ἡ Πολιτεία, ἀλλὰ τὴν ἐπέκεινα παντὸς νόμου κειμένην ἐφαρμογὴν τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία λειτουργεῖ ὅλως ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως καὶ ὡς στόχον αὐτῆς δὲν ἔχει τὴν διὰ τῆς βίας ἐπιβολὴν τῆς κοινότητος, ὡς διδάσκει ὁ Μαρξισμός, ἀλλ' ὑπερβαίνουσα τὴν βίαν καὶ τὴν ταξικὴν πάλην σκοπεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀκτὴν, διὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ πνευματικῶν μαχῶν. Βεβαίως αὕτη δὲν ἐπιτυγχάνεται ταχέως, εὐκόλως καὶ εὐρέως, διότι ἀκριβῶς ὑπεισέρχεται ὁ ἀνθρώπινος παράγων, ὁ ἐγωῖσμός καὶ γενικώτερον ἡ ἁμαρτία.

Ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς οὗτος ἀπώτερος καὶ ἀπώτατος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς δεικνύει κατὰ τρόπον ὅλως ἰδιαιτέρως σαφῇ καὶ ἐκφραστικῶν ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ὑπερέβη κατὰ πολὺ τὸν ἀντικειμενικὸν στόχον τοῦ Μαρξισμού, ὁ ὁποῖος, πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, δὲν ἀντιμετωπίζει πρόβλημα συνυπάρξεως, εἰς τὸ θέμα τοῦτο, μετὰ τῆς Ὁρθοδοξίας, διὸ καὶ ἓνας ἀληθής, δξύνους, εὐρυμαθὴς μαρξιστής, ὁ ὁποῖος εἶναι συνεπής πρὸς τὴν περὶ κοινωνικῶν ἀγαθῶν διδασκαλίαν τοῦ Μάρξ, δύναται ἐν ἀνάγκῃ νὰ εἶναι καὶ «ὀρθόδοξος χριστιανὸς κοινωνιολόγος»²⁴². Ἐν παρόδῳ πρέπει νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ οἱ Μαρξισταί, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀντίπαλόν των, διαπραττοῦν τὸ αὐτὸ μέγα καὶ ἀσυγχώρητον σφάλμα, τὸ ὁποῖον διέπραξαν ἐπὶ συλλογικοῦ ἐπιπέδου οἱ ῥῶσοι κομμουνισταί, οἱ ὁποῖοι ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ διατελοῦντες ἦλθον εἰς ἀναμέτρησιν μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας τὸν 19ον αἰῶνα, καὶ ἐπὶ πρῶτον ἐπιπέδου ὁ πολὺς Μάρξ, ὁ ὁποῖος μὴ ἔχων γνῶσιν τῆς περὶ κόσμου καὶ ἀνθρώπου διδασκαλίας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐκκινῶν ἐκ τοῦ δογματισμοῦ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας ἐφθασεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν Θρησκείαν «ἄπειρον τοῦ λαοῦ». Ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφισβήτησεως πρόκειται περὶ μιᾶς τραγικῆς σελίδος τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία θὰ ἡδύνατο κάλλιστα ν' ἀποφευχθῇ

242. Τὸ πρόβλημα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς, ἀνεξαρτήτως ἐάν καὶ κατὰ πόσον αὕτη ζῇ καὶ κινῆται ἐντὸς τῶν χωρῶν «τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ» ἢ τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν τῆς Δύσεως δὲν εἶναι ὁ σοσιαλισμὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, ἀλλὰ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ οὗτος διὰ νὰ ἐπιβληθῇ. Καὶ τοῦτο διότι «τὸ νὰ κἀνῃς τοὺς ἀνθρώπους σοσιαλιστάς δὲν εἶναι τίποτε. Τὸ νὰ ἐξαυθωπίσῃς ὁμῶς τὸν σοσιαλισμὸν εἶναι πάρα πολὺ μεγάλον πρᾶγμα» (Ὁσκαρ Οὐάιλντ).

ἐάν καὶ ἐφ' ὅσον ὁ Μάρξ εἶχε σαφεῖ καὶ τελείαν γνῶσιν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἢ ὅποια, ὡς εἶναι γνωστόν, δίδει ἀπόλυτον συνείδησιν τοῦ σχετικοῦ καὶ καλεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ γίνη ἓνα μὲ τὸν πλησίον του, ἔστω καὶ ἐάν τοῦτο, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δραματικότητος καὶ τῆς τραγικότητος τοῦ κόσμου, δὲν τὸ ἐπιτυγχάνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΑΜΒΛΩΣΕΩΝ

1. Ὁρθὴ καὶ δικαία κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ πολιτικὴ.

Ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφισβητήσεως πάντα τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα μέτρα δὲν ἐπαρκοῦν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκτρώσεων ὡς μοναδικῆς καὶ πλέον ἰδανικῆς λύσεως. Ταῦτα πρέπει νὰ λάβουν μίαν συγκεκριμένην μορφήν καὶ νὰ συμπληρωθοῦν ὑπὸ ἐτέρων ριζοσπαστικῶν εἰς βάθος καὶ πλάτος κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν μέτρων, τὰ ὅποια θὰ ἀφοροῦν κυρίως εἰς τὰ ἐκ τῶν μὴ ἐπιθυμητῶν—ἀπρογραμματίστων συλλήψεων παιδιὰ. Μεταξὺ τῶν μέτρων τούτων κρίνομεν ἐνταῦθα ἀναγκαῖον νὰ μνημονεύσωμεν τὰ πλέον βασικά. Ταῦτα εἶναι: Ἡ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ πρόνοια. Ἡ πρόνοια αὕτη τόσο τῆς πολιτείας ὅσον καὶ ἐν τινι μέτρῳ καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας πρέπει ἀπαραιτήτως ν' αὐξηθῇ διὰ τὰς μητέρας, ἐγγάμους καὶ ἀγάμους, καὶ διὰ τὰ παιδιὰ αὐτῶν. Εἶναι ἀνεπίτρεπτος καὶ ἀπαράδεκτος ἡ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἄνευ οὐδεμιᾶς παρεκκλίσεως ἐφηρμοσμένη τακτικὴ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν μεγάλων ἐξόδων, τὰ ὅποια ἔχει ν' ἀντιμετώπισῃ μία πολυμελὲς οἰκογένεια, ἡ ὁποία στερεῖται, κατ' οὐσίαν, συγκεκριμένης στοργῆς καὶ φροντίδος ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας. Τὸ οἰκονομικὸν βοήθημα, τὸ ὁποῖον δίδει ἡ Πολιτεία διὰ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον καὶ τὸ τέταρτον παιδί, εἶναι ἀστεῖον ποσὸν καὶ δὲν φθάνει, ὡς ἀκριβῶς καὶ δικαίως λέγουσιν οἱ πολύτεκνοι γονεῖς, οὔτε διὰ τὴν ἀγορὰν τῆς ἀπαραιτήτου πεσσίτητος γάλακτος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ λαμβάνῃ τὸ παιδί ἡμερησίως, ὥστε ν' ἀναπτυχθῇ φυσιολογικά, ἐνῶ εἰς ἄλλα κράτη, τὰ ὅποια ἐπιβραβεύουσιν τὴν πολυτεκνίαν, τὰ ἐπιδόματα τὰ ὅποια λαμβάνουσιν οἱ γονεῖς τῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν εἶναι ἱκανὰ νὰ θρέψουν τὴν οἰκογένειαν, ἔστω καὶ ἐάν, οὕτως εἰπεῖν, δὲν ἐργάζωνται οἱ γονεῖς. Τὸ «500σάρι τῆς ντροπῆς», ὡς ἐπιγραμματικὰ χαρακτηρίζουσιν αἱ ὀργάνώσεις τῶν πολυτέκνων τὸ βοήθημα τὸ ὁποῖον λαμβάνουσιν ἐκ τῆς Πολιτείας, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ—ἀποτελέσῃ σοβαρὸν κίνητρον διὰ τὴν ἀπόκτησιν τρίτου καὶ τετάρτου παιδιοῦ. Τὰ οἰκονομικὰ βοηθήματα-ἐπιδόματα, τὰ ὅποια παρέχονται ὑπὸ τῆς Πολιτείας εἰς τοὺς πολυτέκνους καὶ τὰ ὅποια εἶναι λίαν εὐτελεῖ ἐν συγκρίσει πρὸς τ' ἀντίστοιχα βοηθήματα, τὰ ὅποια χορηγοῦν ἕτεραι εὐρωπαϊκαὶ χῶραι²⁴³, αἱ φορολογικαὶ ἀπαλλαγαὶ καὶ τὸ ὑψηλὸν κόστος ζωῆς

243. Ἡ Γαλλία, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὰς πολυμελεῖς οἰκογενείας ὡς κοινωνικὸν

συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ καθημερινῶς αὐξανομένου πληθωρισμοῦ, κρίνεται εὐλογον καὶ ἀναγκαῖον νὰ διπλασιασθῶν καὶ τριπλασιασθῶν, ἐὰν βεβαίως καὶ ἐφ' ὅσον πραγματικῶς καὶ εἰλικρινῶς ἡ Πολιτεία μας ἐπιθυμῇ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ριζικῶς καὶ ὀρθολογιστικῶς τὸ δξύτατον δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς χώρας μας²⁴⁴. Ἄνευ τῆς χορηγήσεως οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν κινήτρων ὁ πληθυσμὸς τῶν μελῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας εἶναι ἐὰν μὴ ἀδύνατος τοῦλάχιστον πολὺ προβληματικὸς. Τὸ κράτος εἶναι ὑποχρεωμένον, ἀφοῦ ἀφήσῃ τὰς δικαιολογίας κατὰ μέρος, ἐγκαταλείψῃ τὰς κομματικὰς πομπόλογας καὶ νοικοκυρέψῃ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας μας —τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ πολίτης δὲν θὰ στερῇται τῶν ἀναγκαίων καὶ δὲν θὰ ἔχῃ ἀπαίτησιν τῶν περιττῶν —νὰ ἀντιμετωπίσῃ σθεναρῶς καὶ θετικῶς τὰς ἐκτάκτους ἀνάγκας καὶ τὰς καθημερινὰς δυσκολίας τῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν, νὰ συνδράμῃ καταλλήλως καὶ ἀποτελεσματικῶς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἔλθουν εἰς γάμου κοινωνίαν μὲ σοβαρὰ κίνητρα καὶ μεγάλας διευκολύνσεις, ἰδέα ἡ ὅποια δύναται κάλλιστα νὰ καταστήῃ πραγματικότητος μόνον ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Πολιτεία θεσπίσῃ νόμους, οἱ ὅποιοι θὰ διέπωνται ὑπὸ πραγματικῶν, προνοητικῶν καὶ λογικῶν φιλοσοφικοκοινωνικῶν ἀντιλήψεων. Ἡ τεραστία φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις τῆς ἰδιοκατοικήσεως καὶ γενικώτερον ἡ λήψις ἐξοντωτικῶν μέτρων εἰς βάρος τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ἀκι-

κίνητρων δίδει τὸ μηνιαῖον ἐπίδομα 2.400 γαλ. φράγκων καθὼς καὶ ἐπίδομα διαφυλάξεως τῶν παιδιῶν 2.000 γαλ. φράγκων, τ.ἔ. 4.400 γαλ. φράγκα (105.000 δρχ.) τὸν μῆνα διὰ μίαν τριετίαν.

244. Τὸ ποσὸν τῶν 1450 δραχμῶν, τὸ ὅποιον χορηγεῖ ἡ Πολιτεία δι' ἕκαστον παιδί εἶναι ἀναμφισβητῆτως γελοῖον καὶ δὲν ἐπαρκεῖ οὔτε διὰ τὴν ἀγορὰν τῆς ἀναγκαίας ποσότητος γάλακτος, οὕτως εἰπεῖν. Ὡσαύτως εἰς τὴν ὑπογεννητικότητα καὶ τὴν ἐπιδείνωσιν τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος συντείνει καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν διαζυγίων —εἴμεθα πρῶτοι εἰς τὰ διαζύγια καὶ τελευταῖοι εἰς τὰς γεννήσεις μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ— κυρίως ὅμως ἡ ἰσχύουσα σήμερον φορολογικὴ νομοθεσία, ἡ ὅποια δὲν παρέχει εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅλως ἀπαράιτητα κίνητρα διὰ τὴν ἀπόκτησιν περισσοτέρων παιδιῶν, ὅπως συνέβη ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀνατολικῇ Γερμανίᾳ, ὅπου χάρις εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα ἠυξήθη ἡ γεννητικότητα καὶ τείνει νὰ σταθεροποιηθῇ εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1,8 παιδιῶν κατὰ γυναῖκα. Ἀσφαλῶς ὁ συνυπολογισμὸς τοῦ εἰσοδήματος τῶν συζύγων θὰ ἔχῃ μοιραῖως ἄμεσον συνέπειαν τὴν αὔξησιν τοῦ φορολογικοῦ αὐτῶν συντελεστοῦ καὶ θὰ λειτουργήσῃ ἀσφαλῶς ὡς ἐν ἰσχυρότατον ἀντικίνητρον διὰ τὴν ἀπόκτησιν περισσοτέρων παιδιῶν. Πρὸς τοῦτοις, ἡ φορολογικὴ αὕτη νομοθεσία θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν τεχνητῶν διαζυγίων καὶ τὴν παράνομον συμβίωσιν πολλῶν ζευγαριῶν. Τούναντίον ἡ παροχὴ σημαντικῶν φορολογικῶν ἐκπτώσεων, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι 150.000 διὰ τὸ πρῶτον παιδί ἔναντι τῶν 14.000 ποῦ παρέχεται σήμερον, 250.000 διὰ τὸ δεῦτερον καὶ 350.000 διὰ τὸ τρίτον μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως τῶν παιδιῶν, θὰ συντείνῃ εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς ὑπογεννητικότητος, ἡ ὅποια τὸ 2020 θὰ παρῶσι μείωσιν 5% ἔναντι τοῦ σημερινοῦ (τὸ 2050 ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας θὰ περιορισθῇ εἰς 8.376.000 ἔναντι τοῦ σημερινοῦ 9.980.000) καὶ θὰ κτυπήσῃ εἰς τὴν ρίξαν τὸ κακὸν τῆς γηράνσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει τεραστίως οἰκονομικὰς, κοινωνικὰς καὶ ἀσφαλιστικὰς διαστάσεις.

νήτων, ὡς καὶ ἡ οὐσιαστικὴ κατάργησις τῶν στεγαστικῶν δανείων, μέτρα τὰ ὁποῖα θίγουν κυρίως καὶ πρωτίστως τοὺς πτωχοὺς οἰκογενειάρχας, ἀποτελοῦν ὄντως τὸ «κύκνειον ἄσμα» διὰ πᾶσαν εὐγενῆ προσπάθειαν τοῦ Ἑλλήνος νὰ ἀποκτήσῃ ἰδιόκτητον στέγην, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ στοιχειῶδες ἀνθρώπινον δικαίωμα. Τὸ ὄνειρο τῆς συνεχοῦς προόδου, εὐημερίας καὶ ἰσότητος εὐκαιριῶν δὲν πραγματοποιεῖται «ἐδῶ καὶ τώρα», ἀλλὰ συνεχῶς ἀναβάλλεται, διότι, σὺν τοῖς ἄλλοις, παρατηρεῖται μία ἀνεπάρκεια ὠλοκληρωμένης θεωρήσεως τῶν προβλημάτων.

Μὲ τὰ γοητευτικὰ καὶ παχέα λόγια, μὲ τὰς πολλαπλᾶς κυβερνητικὰς ὑποσχέσεις καὶ τοὺς διαφόρους πολιτικούς-κομματικούς ἀφορισμοὺς κατὰ τῶν κεφαλαιοκρατῶν καὶ ὑπὲρ τῶν μὴ «προνομιούχων τάξεων», μὲ στημένα χειροκροτήματα καὶ λαϊκιστικὰς ἐπιδοκιμασίας, μὲ τὴν προσφυγὴν εἰς τοὺς «ὄχλον ἐκχαυνούντας λόγους», μὲ τοὺς ἐξορκισμοὺς φαντασμάτων, μὲ μύθους καὶ μὲ διάφορα καὶ μεγάλα πυροτεχνήματα, ὡς καὶ μὲ τὴν μετατροπὴν τῶν μεγάλων ἐθνικῶν μας θεμάτων εἰς ἀντικείμενον ἐντόνων πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν, δυστυχῶς τὰ προβλήματα ἐπ' οὐδενὶ τρόπῳ ἐπιλύονται. Τοῦναντίον ἡ ριζικὴ αὐτῶν ἐπίλυσις καὶ ἡ σοβαρὰ καὶ ὑπεύθυνος ἀντιμετώπισις τοῦ ἀκανθώδους ἐθνικοῦ προβλήματος τῆς ὑπογεννητικότητος ἀπαιτοῦν βραχυπροθέσμους, μεσοπροθέσμους, συγχρόνως δὲ καὶ μακροπροθέσμους διακομματικούς προγραμματισμούς, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω. Ἀπαιτοῦν, ἐπαναλαμβάνομεν, διάλογον καλῆς θελήσεως, πειθῶ, παραδειγματισμὸν ἐκ τῶν ἄνω, ἀρμόζον ἥθος καὶ ὕψος ἐν τῇ ὑπευθύνῳ ἐκτελέσει τῆς ἐξουσίας, καλὴν πίστιν καὶ συναινετικὴν πολιτικὴν, ὅπως δὲ ἰδιαιτέρως ἀπαιτοῦν περισσοτέραν πρᾶξιν καὶ ἐλαχίστην θεωρίαν, διότι, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ ἀείμνηστος Δελμούζος, «αἱ μεταρρυθμίσεις καὶ ὁ δημοτικισμὸς δὲν γίνονται μὲ μιὰ ὁκὰ φιλοσοφία καὶ ἓνα δράμι πράξεως». Ὡσαύτως ταῦτα ἀπαιτοῦν συγκεκριμένους παροχάς, μεγαλύτερα εἰσοδήματα, χαμηλὸν κόστος ζωῆς, ἐξασφάλισιν ἐπαρκοῦς λαϊκῆς στέγης, εὐρεσιν ἀναλόγου ἐργασίας διὰ τῆς καταπολεμήσεως τῆς ὁλονὲν ἀνησυχητικῶς ἐπαυξανομένης ἀνεργίας²⁴⁵, ἡ ὁποία οὐδέποτε δύναται νὰ περιορισθῇ καὶ εἴτα νὰ ἐλαττωθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ Δεληγιάννη («νὰ λέω καὶ νὰ κάνω τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγει καὶ πράττει ὁ Τρικούπης»). Ἄνευ τῆς λήψεως δραστηριῶν καὶ πρωτοποριακῶν ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας ριζικῶν καὶ μακροπροθέσμων μέτρων προστασίας τῆς οἰκογενείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ πρωτογενὲς κύτταρον τῆς κοινωνίας, καὶ τῆς μητρότητος, πᾶσα τυχὸν προσπάθεια προσεγγίσεως καὶ ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος τῶν ἀμβλώ-

245. Συμφώνως πρὸς τὰ τελευταῖα στατιστικὰ στοιχεῖα ἡ ἀνεργία εἰς τὴν χώραν μας ἠῤῥῆθη λίαν ἐπικινδύνως καὶ ἀπὸ 7% ποὺ ἦτο τὸ 1981 σήμερον ἔφθασεν εἰς τὸ 12%.

σεων είναι ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη εἰς οἰκτρὰν ἀποτυχίαν²⁴⁶. Πληροφορικῶς καὶ ἐνδεικτικῶς ἀρκούμεθα ἐνταῦθα ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ἐν Δανίᾳ καὶ Σουηδίᾳ τὸ ποσοστὸν τῶν ἀμβλώσεων κατέρχεται συνεχῶς ὄχι λόγῳ τῆς ἀντισυλληπτικῆς προπαγάνδας, ὅσον καὶ κυρίως ἔνεκα τοῦ μακροπροθέσμου πλήρους καὶ τελείου κυβερνητικοῦ κοινωνικοῦ προγραμματισμοῦ διὰ τὰ ἀνεπιθύμητα παιδιὰ. Κάτι παρόμοιον ἐπιθυμεῖ καὶ εὐχεται νὰ ἐπιτύχῃ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε, ζητεῖ καὶ θὰ ἐξακολουθῇ ἀσφαλῶς καὶ συνεχῶς νὰ ζητῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ τοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς πολιτικούς αὐτοῦ ἡγέτας σῶφρονα διαχειρίσιν καὶ ἄσκησιν ρεαλιστικῆς, τιμίας, ἐναρέτου καὶ καθαρῶς ἐθνικῆς καὶ οὐχὶ κομματικῆς πολιτικῆς εἰς τὸν τόσον εὐαίσθητον καὶ λίαν νευραλγικὸν τομέα τῶν διαφορῶν κοινωνικῶν παροχῶν.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δέον ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι περισσότερο προσεκτικὴ καὶ εὐαίσθητος, διότι ἐὰν ἡ ἀμβλωσις θεωρῇται καὶ εἶναι ἀσφαλῶς φόνος ἐκ προμελέτης καὶ ὁ ἐκ τῆς πείνης ὡσαύτως προσερχόμενος θάνατος εἶναι ὡσαύτως καὶ ἐξ ἴσου φόνος, καὶ δὴ καὶ φόνος ποῦ ἀφορᾷ ὄχι μόνον εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον οὗτοι δὲν ἔχουν τὰ ἀπαιτούμενα μέσα νὰ ἀναθρέψουν καὶ μορφώσουν ὡς οὗτοι διακαῶς ἐπιθυμοῦν, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν μας, ἡ ὁποία, ὡς καταναλωτικὴ τοιαύτη, κοιμᾶται καὶ ξυπνᾷ μὲ τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἀγωνίαν πῶς καὶ τίνι τρόπῳ θὰ καταναλώσῃ τὰ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς εὐρισκόμενα ἄφθονα καὶ πλούσια ὑλικά ἀγαθὰ, χωρὶς καὶ νὰ φαίνεται διατεθειμένη νὰ συμμερισθῇ τὰ πολλαπλὰ καὶ πολυποικίλα δυσεπίλυτα προβλήματα τοῦ πλησίον, τοῦ πτωχοῦ, τοῦ ἐργάτου, τοῦ ἀνέργου, τοῦ πατέρα τῆς πολυμελοῦς οἰκογενείας κλπ., χωρὶς νὰ λέγωμεν νὰ εἶναι διατεθειμένη νὰ ἀποδεχθῇ ὠρισμένα μέτρα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποτελέσουν τοὺς βασικούς στόχους μιᾶς ἀληθοῦς δημογραφικῆς πολιτικῆς.

Τὰ προβλήματα τῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν καὶ γενικώτερον τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα συνεπάγεται ὁ ὑπερπληθυσμὸς πρέπει ἀπαραιτήτως, νὰ ἐνδιαφέρουν τόσον πολὺ καὶ ἀμέσως τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ὅσον καὶ τὰ προβλήματα τῆς ὑπογεννητικότητος, ἡ ὁποία θέτει εἰς ἄμεσον κίνδυνον τὴν ἐπιβίωσιν ἡμῶν ὡς λαοῦ, Ἕθνους καὶ Γένους. Λύσις τοῦ προβλήματος τούτου δὲν εἶναι ποσῶς, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἡ τυχὸν πρὸς τοὺς ἔχοντας πολυμελεῖς οἰκογενείας ἢ ἀντιμετωπίζοντας σοβαρὰ οἰκονομικὰ προβλήματα γονεῖς προτροπὴ, ὅπως ἀπέχουν πάσης συνουσίας (πρβλ. Ἐγκυκλίους τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐτῶν 1937 καὶ 1978). Βεβαίως μία τοιαύτη προτροπὴ δύναται, ἐν ἐσχάτῃ βεβαίως ἀνάγκῃ, νὰ ἀποτελέσῃ μίαν πρόχειρον λύσιν, ἡ ὁποία ὅμως ἀντὶ νὰ λύῃ θέτει περισσότερα σοβαρὰ προβλήματα.

246. Περὶ τοῦ θέματος τούτου ἰδὲ H. POMPEY, *Der Wunsch nach Schwangerschaftsabbruch bei «sozialer Notlagen», ἐν Wege zum Menschen*, 37. (1985), σσ. 152-171.

τα εἰς τὰ ζεύγη, καὶ δὴ καὶ προβλήματα καθαρῶς ἠθικὰ περὶ τῶν ὁποίων τὸ-
σον σαφῶς ὁμιλεῖ ὁ Ἀπ. Παῦλος (Α' Κορ., 7,2-7) καὶ ἡ ὑπαρξίς τῶν ὁποίων
δικαιολογεῖ ἐν μέρει μόνον καὶ δευτερευόντως τὴν
κατάλυσιν τῆς ἐγκρατείας.

Ὡς Πολιτεία, κυρίως ὅμως ὡς Ἐκκλησία δὲν δυνάμεθα εὐκόλως νὰ
προτρέπωμεν τοὺς γονεῖς νὰ κάνουν πολλὰ παιδιὰ, χωρὶς καὶ νὰ λαμβάνωμεν
σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν πῶς καὶ τίνι τρόπῳ θὰ τὰ ἀναθρέψουν καὶ θὰ τὰ μορφώσουν
ὅπως καὶ ὅσον πρέπει, πῶς θὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ ἄλυτον ἐν πολλοῖς πρόβλημα
στέγης, ἐργασίας κλπ. Μία λύσις τοῦ προβλήματος θὰ ἦτο ἐπὶ παραδείγματι ἡ
ἀπ' εὐθείας χορήγησις ἢ μᾶλλον εἰκονικὴ ἐπενεικίαισις μέρους τῆς
Ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἀγρότας πολυτέκνους διὰ 99 ἔτη, ὑπὸ τὸν βασικὸν καὶ
ἀπαράβατον ὅρον ὅτι δὲν θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὴν πωλήσουν εἴτε ὡς ἀγρο-
κτῆματα, εἴτε ὡς οἰκόπεδα καὶ ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς παύσουν νὰ εἶναι γεωργοὶ
ἢ παραχωρηθεῖσα εἰς αὐτοὺς ἐκκλησιαστικὴ περιουσία θὰ ἐπανέρχεται καὶ
πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ νὰ παραχωρηθῇ ἐκ νέου ὑπ' αὐτῆς καὶ μόνον εἰς
ἐτέρους πολυτέκνους ἀκτῆμονας ἀγρότας. Ἡ ἀνακύκλησις αὕτη, καὶ δὴ καὶ
εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν καθ' ἣν κατηργήθη νομοθετικῶς ὁ θεσμὸς τῆς προί-
κας, θὰ ἐξυπηρετεῖ κάλλιστα καὶ τοὺς πολυτέκνους καὶ θὰ καθίστα περισσό-
τερον εὐεργετικὴν καὶ καρποφόρον τὴν εὐρυτάτην κοινωνικὴν καὶ φιλανθρωπι-
κὴν δρᾶσιν καὶ ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ σεβασμία Ἱεραρχία
ὅλως ἰδιαιτέρως ἡσχολήθη μὲ τὸ θέμα τοῦτο εἰς τὴν Συνέλευσιν τοῦ Νοεμβρίου
τοῦ 1972, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν
κυρὸς Πολύκαρπος παρουσίασεν εἰσήγησιν μὲ τίτλον: «Περὶ προστα-
σίας τῆς οἰκογενείας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ δημο-
γραφικὸν πρόβλημα. Ἐνίσχυσις πολυτέκνων». Λέ-
γοντες ταῦτα ἔχομεν πλήρη συνείδησιν, ὅτι ἡ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας χορή-
γησις τῆς περιουσίας εἰς ἀκτῆμονας πολυτέκνους δὲν πρόκειται νὰ λύσῃ τὸ
πρόβλημα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ διευθετηθῇ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὑπὸ τῆς
ἐχούσης ἅπαντα τὰ μέσα καὶ δυναμένης νὰ ἀσκήσῃ καθαρῶς δυναμικὴν ρεαλι-
στικὴν κοινωνικὴν καὶ οὐχὶ κομματικὴν πολιτικὴν Πολιτείας, ἡ ὁποία, ὅσον
ἀφορᾷ εἰς τὸ θέμα τῶν ἀμβλώσεων, ἀκολουθεῖ μίαν καθαρῶς φαρισαϊκὴν τα-
κτικὴν. Δὲν εἴμεθα μακριὰν τῆς ἀληθείας ἐπιβεβαιῶντες ὅτι αὕτη, ἀμέσως-
ἐμμέσως, καλύπτει τὰ ὀργανωμένα εἰς τὴν χώραν μας πολυποικίλα συμφέ-
ροντα καὶ ἐνισχύει τὴν δημιουργίαν τοῦ νέου Καιάδα. Ὅπως καὶ ἀνωτέρω εἴ-
πομεν, δὲν πρέπει οὔτε ἡ δημαγωγία, οὔτε τὸ ὀργανωμένον συμφέρον, ἀλλ'
οὔτε ὡσαύτως καὶ τὸ ὀργανωμένον ψέμμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Κυβέρνησις συχνά-
κις ρίπτει, κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, στάκτην εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ μας
καὶ οὕτως ἐπιτυγχάνει νὰ διακυβερνᾷ τὴν χώραν μας, νὰ ἀποτελέσουν ἀσφαλῆ
κρηπίδα πρὸς τελεσίδικον ἐπίλυσιν τοῦ δξυτάτου κοινωνικοῦ κυρίως προβλή-

ματος, τὸ ὁποῖον μετὰ μεγάλης ἀγωνίας καὶ καταπίεσεως καλοῦνται νὰ ἀντιμετωπίσουν αἱ πολυμελεῖς οἰκογένειαι, αἱ ὁποῖαι ἀργὰ ἢ γρήγορα μετὰ μεγάλης πικρίας διαπιστώνουν τὸ τοῦ Κλεμανσώ: «Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι κυβερνοῦν ἡμᾶς πάντοτε ὀλιγαρχίαι συμφερόντων στολισμένα μεῖδεολογίαν». Ἡ τοποθέτησις ἐναντι τούτων καὶ γενικώτερον ἡ ἐπίλυσις τοῦ ὀξυτάτου οἰκονομικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ὕψιστον κίνδυνον διὰ τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας μας, ἀπαιτεῖ κυρίως καὶ πρωτίστως μακροπρόθεσμον διακομματικὸν ἢ καθαρῶς ἐθνικὸν προγραμματισμόν, καὶ δὴ καὶ ἐν ὧσιν τοῦ 2.000. Ἀπώτεροι στόχοι τοῦ μεσοπροθέσμου καὶ μακροπροθέσμου τούτου ἐθνικοῦ κοινωνικοῦ-οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ σὺν τοῖς ἄλλοις δέον νὰ εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς καταναλώσεως τῶν ἀγαθῶν, ἡ φιλελευθεροποιήσις τῆς οἰκονομίας διὰ λήψεως τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἡ ὁποία ὑπεράνω παντὸς ἄλλου οἰκονομικοῦ συστήματος ἀρμόζει περισσότερον εἰς τὸ δαιμόνιον ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τοῦ Ἑλλήνος γενικῶς, ἡ ἀναβάθμισις τῆς Παιδείας καὶ κατ' ἐπέκτασιν ὁ ἐκσυγχρονισμὸς καὶ ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς χρησιμοποιοιμένης τεχνολογίας, ἡ μετ' αὐστηροτάτης συνεπειᾶς ἐφαρμογὴ μιᾶς κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντας κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἡ προστασία τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐργαζομένων, ἡ ὀρθολογιστικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν εὐκαιριῶν, ἡ διακομματικὴ ἀσκήσις τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ὅπως δὲ ἰδιαίτερος ἡ διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου πνευματικὴ, πολιτιστικὴ, βιομηχανικὴ, θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ὑπόδομή πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐπὶ θύραις εὐρισκομένου 2000.

2. Μέρимνα διὰ τὰ «ἀνεπιθύμητα» παιδιὰ καὶ ἐνίσχυσις τοῦ θεσμοῦ τῆς υἱοθεσίας.

Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Πολιτεία ἀπὸ κοινοῦ δέον νὰ δείξουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ ἀγνώστων γονέων παιδιὰ, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μεγαλώνουν με μίαν ἐξησφαλισμένην στοργὴν καὶ φροντίδα ἐκ μέρους τούτων καὶ εἰς εἰδικὰ πρὸς τοῦτο ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον διηρθρωμένα, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν ἐν μέρει βεβαίως —διότι ἐπ' οὐδενὶ τρόπῳ δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν— τὸ φυσικὸν οἰκογενειακὸν περιβάλλον, καὶ δὴ καὶ τὴν στοργὴν καὶ φροντίδα τῶν φυσικῶν γονέων των.

Εἰς τὸν τομέα τοῦτον ἡ συνεισφορὰ τῆς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι οὐσιαστικὴ, ἀνυπολογίστου σημασίας, ἀξίας καὶ σπουδαιότητος, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον τὸ Κράτος δέξῃ τὴν κατάλληλον καὶ πρέπουσαν κατανόησιν καὶ ἔλθῃ ὡς ἄμεσος ἀρωγὸς καὶ οὐχὶ ὡς καταλυτὴς τῶν θεαρέστων καὶ ἐθνικῶς καὶ κοινωνικῶς λίαν ὠφελίμων προσπαθειῶν αὐτῆς, ἀφ' ἑνός, καὶ θελήσῃ, ἀφ' ἑτέρου, νὰ

ἐνημερώση, ἄνευ οὐδεμιᾶς προκαταλήψεως καὶ οὐδενὸς πάθους, εὐρύτερον καὶ ἀντικειμενικώτερον, κάτι τὸ ὁποῖον δυστυχῶς δὲν γίνεται ἕως τῆς σήμερον, τὴν ἑλληνίδα, ἡ ὁποία νὰ δύναται νὰ γεννήσῃ τὸ ἀνεπιθύμητον ἢ ἀπροσδόκητον ἢ μὴ προγραμματισμένον παιδί της καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ τὸ δώσῃ πρὸς υἰοθεσίαν, ἐννοεῖται βάσει τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων. Βεβαίως ἐνταῦθα ὑπάρχει ἐν μικρὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ λυθῇ καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Εἶναι γεγονός, ὅτι αἱ περὶ υἰοθεσίας ἰσχύουσαι διατάξεις ἀντὶ νὰ διευκολύνουν τοὺς γονεῖς, τοὺναντίον παρέχουν εἰς αὐτοὺς περισσότερα προβλήματα καὶ τοὺς ταλαιπωροῦν συστηματικῶς καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Πρὸς ἀποφυγὴν ἀκριβῶς τῶν πολλῶν καὶ ἀνεκδιηγῶν ταλαιπωριῶν τόσον τῆς μητέρας ὅσον καὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ υἰοθετήσουν τὸ ἀνεπιθύμητον παιδί καὶ ὀφείλουν νὰ ἀναμένουν πολλὰ χρόνια, ἕως ὅτου τὸ ἐπιτύχουν, κρίνεται, κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, ὅπως ἐπιβεβλημένον καὶ λίαν ἐποικοδομητικόν, ὅπως ἡ Πολιτεία ἐκσυγχρονίσῃ κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν καὶ τὸν πλέον ἀποδοτικὸν τρόπον τὸν σχετικὸν περὶ υἰοθεσίας νόμον, ὥστε τὰ ἀνεπιθύμητα αὐτὰ παιδιὰ νὰ δίδωνται-υἰοθετῶνται εὐκολώτερον μὲν ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀσφαλέστερον ὑπὸ τῶν ἔχουσῶν ὅλας τὰς δυνατότητας πρὸς ἀνατροφὴν, μόρφωσιν καὶ κοινωνικὴν ἀποκατάστασιν οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι, καίτοι τὸ ἐπιθυμοῦν διακαῶς, δὲν δύνανται ἐν τούτοις ν' ἀποκτήσουν παιδιὰ²⁴⁷. Σήμερον

247. Ἡ ἀνάγκη συμπληρώσεως καὶ ἀναμορφώσεως τοῦ περὶ υἰοθεσίας νόμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καθίσταται ἀναγκαία ἐὰν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὠρισμέναι ἀναχρονιστικαὶ θέσεις τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος νομοθεσίας, ὡς ἐπὶ παραδείγματι εἶναι πρῶτον ἡ ἀπαγόρευσις υἰοθεσίας παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν συνεπλήρωσε τρεῖς μῆνας ζωῆς, καὶ δεύτερον ἡ ἀπαγόρευσις υἰοθεσίας παιδιοῦ τινος ὑπὸ γονέων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη δικὰ τους παιδιὰ. Ὁφείλομεν ἐνταῦθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δι' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὑπάρχουν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, διὸ καὶ δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία μεταξὺ τῶν εἰδημόνων νομικῶν, λόγῳ δὲ τῆς ὑπαρχούσης ταύτης ἀσυμφωνίας ἡ Πολιτεία δὲν θεωρεῖ ἀπολύτως ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαῖον, ὅπως προβῇ εἰς τὴν συμπλήρωσιν καὶ ἀναμόρφωσιν τῆς περὶ υἰοθεσίας σχετικῆς νομοθεσίας. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ποῦ ὁ νομοθέτης—ἡ Πολιτεία θέτει τὸ κέντρον βάρους τοῦ θεσμοῦ τῆς υἰοθεσίας, ἡ ὁποία εἶναι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐν κοινωνικοοικονομικὸν φαινόμενον καὶ, ἀφ' ἑτέρου, μία βασικὴ ἀνθρώπινος ἐμπειρία ἔχουσα τεραστίας ψυχολογικὰς διαστάσεις καὶ συνεπείας εἰς τὰ ἐμπλεκόμενα πρόσωπα. Ἐὰν τοῦτο τὸ θέσι ἐπὶ καθαρῶς γονεοκεντρικῶν κριτηρίων τότε ἡ ἀναμόρφωσις τῆς περὶ υἰοθεσίας ἑλληνικῆς νομοθεσίας δὲν εἶναι καὶ τόσον ἀπαραίτητος νὰ γίνῃ. Ἐὰν ὅμως τὸ κέντρον βάρους τὸ θέσι ἐπὶ καθαρῶς παιδοκεντρικῶν κριτηρίων, τότε ἡ συμπλήρωσις τῆς περὶ υἰοθεσίας νομοθεσίας καθίσταται ὅπως ἀπαραίτητος, προκειμένου νὰ διευκολυνθῇ ἡ φυσιολογικὴ ἀνάπτυξις τοῦ παιδιοῦ ἐντὸς ἐνὸς καταλλήλου οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖον σὺν τοῖς ἄλλοις θὰ συντείνῃ εἰς τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικότητος τοῦ παιδιοῦ καὶ τὴν ἀποφυγὴν ὠρισμένων ψυχολογικῶν τραυματισμῶν αὐτοῦ, τραυματισμῶν λέγομεν οἱ ὁποῖοι θὰ ἐκδηλωθοῦν ὅταν τὸ παιδί μεγαλώσῃ καὶ ἀρχίσῃ νὰ πηγαίνει εἰς τὸ Σχολεῖον, ὅπου ἐνδέχεται νὰ μὴ αἰσθάνηται καὶ τόσον ἄνετα ἔναντι τῶν συμμαθητῶν του, διότι προέρχεται ἐξ ἀγνώστων γονέων, ἢ ἐξ ἐνὸς Ἰδρύματος, ἢ ἀκόμη καὶ ἐξ ἐνὸς οἰκογενειακοῦ μὲν ἄλλ' ὅμως ἀκα-

ἀναμφιβόλως ὑπάρχει μεγάλη ζήτησις ἐκ μέρους τῶν ὡς ἄνω μνημονευθεισῶν οἰκογενειῶν πρὸς υἰοθεσίαν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει μεγάλη προσφορά. Καὶ αὕτη ὁμως ποὺ ὑπάρχει λόγῳ τῆς ἰσχυροῦς νομοθεσίας καθίσταται ἀνεκμετάλλευτος²⁴⁸. Ἡ ὑφισταμένη σήμερον δυσκολία εἰς τὸν θεσμόν τῆς υἰοθεσίας ἐνισχύει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὴν αὔξησιν τοῦ παρεμπορίου τῶν βρεφῶν, τὸ ὁποῖον πρέπει πάσῃ θυσίᾳ νὰ κτυπηθῇ, ὡς ἄλλως τε συμβαίνει παντοῦ, εἰς τὴν ρίζαν του²⁴⁹. Ἐὰν βεβαίως τὸ Κράτος ἐχῇ ὠρισμένους ἐνδοιασμούς, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους αὐτὸ γνωρίζει καὶ υἰοθετεῖ, διὰ τὸν κατὰ τὸ δυνατόν περιορισμὸν τοῦ θεσμοῦ τῆς υἰοθεσίας, τότε θὰ πρέπει καὶ πάλιν αὐτὸ τὸ Κράτος νὰ ἰδρῶσῃ, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, εἰδικὰ πρὸς τοῦτο σύγχρονα ἰδρύματα (βρεφοκομεῖα, ὄρφανοτροφεῖα κλπ.), ὅπου θὰ δύνανται νὰ μεγαλῶνουν τὰ παιδιὰ αὐτά, καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν αὐτῶν ἀποκατάστασιν. Πολλάκις ἐν ἀνεπιθύμητον ἢ ἀπρογραμματίστον παιδί εἶναι πολὺ προτιμότερον ἀπὸ τὴν λύσιν τῆς ἀμβλώσεως, ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑπάρχῃ ἡ κατάλληλος ἐνημέρωσις, διαπαιδαγώγησις, ὑποδομὴ καὶ ἅπαντα γενικῶς τὰ ἀπαραίτητα μέσα διὰ τὴν ἐπιβίωσίν του, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀπαραίτητος ἡθι-

ταλλήλου καὶ ἀναρμόστου οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος. Ὅθεν, δὲν εἶναι ἀπαραίτητος μόνον ἡ ἀναθεώρησις τῆς περὶ υἰοθεσίας ἐλληνικῆς νομοθεσίας, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάλληλος προπαρσκευὴ τῶν θετῶν γονέων, οἱ ὅποιοι ὀφείλουν νὰ δείξουν ἅφ' ἑνὸς μὲν ἀγάπην καὶ κατανόησιν πρὸς τὰ υἰοθετημένα παιδιὰ καὶ ἅφ' ἑτέρου συνειδησιακὴν καὶ ψυχολογικὴν προπαρσκευὴν καὶ γινῶσιν ὅτι μεταξὺ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν υἰοθετημένων παιδιῶν ὑπάρχει διαφορὰ. Ἡ διαφορὰ αὕτη παραμένει πάντοτε καὶ δυσκόλως ἐξαλείφεται παντελῶς.

248. Ἡ μεγάλη ζήτησις καὶ ἡ ἐλαχίστη προσφορά παιδιῶν πρὸς υἰοθεσίαν γίνεται ἀνάγλυφος ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὸ κέντρον βρεφῶν «Μητέρα», τὸ ὁποῖον ὁμοῦ μετὰ τοῦ ΠΙΚΠΑ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀρμόδιος φορεὺς διὰ τὴν υἰοθεσίαν, ὑποβάλλονται ἐτησίως πλεόν τῶν 500 αἰτήσεων πρὸς υἰοθεσίαν. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου μόλις καὶ μετὰ βίας ἱκανοποιοῦνται 60-70 αἰτήσεις. Βεβαίως εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον δὲν ὑπολογίζονται αἱ υἰοθεσίαι ἐκείναι, αἱ ὁποῖαι γίνονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ ἀνεπιθυμήτου ἢ μη-παιδιοῦ εἰς συγγενικὰ ἢ γνωστὰ αὐτῆς φερέγγυα πρόσωπα. Λόγῳ τῆς μεγάλης ταύτης ζήτησεως καὶ τῆς ὄντως λίαν περιωρισμένης προσφορᾶς εἰς μὲν τὸ κέντρον «Μητέρα» ἐκκρεμοῦν αἰτήσεις ἀπὸ τοῦ 1983, ἐνῶ εἰς τὸ ΠΙΚΠΑ, βάσει τῶν τελευταίων στατιστικῶν, ὑπεβλήθησαν 2.000 αἰτήσεις διὰ 80 παιδιὰ. Γενικῶς εἰς τὴν χώραν μας ἐτησίως ὑποβάλλονται περίπου 5.000 αἰτήσεις πρὸς υἰοθεσίαν, ἐκ τούτων δὲ μόλις καὶ μετὰ βίας μέσῳ τοῦ «Μητέρα», ΠΙΚΠΑ, ΕΟΠ καὶ τῶν ὀρφανοτροφείων τῶν Πατρῶν, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Καλαμάτας ἱκανοποιοῦνται 900.

249. Τὸ ἀνήθικον ἐμπόριον τῶν βρεφῶν ὀργιάζει εἰς τὸν τόπον μας παρὰ τὴν αὐστηρότητα τῶν σχετικῶν ἀπαγορευτικῶν διατάξεων. Τὸ προσφερόμενον ποσὸν ἀγοραπωλησίας κυμαίνεται ἀναλόγως τῶν ὑπαρχόντων κυκλωμάτων, ἀρχίζει δὲ ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν 2.000.000, τὸ ὁποῖον συχνάκις πολλαπλασιάζεται ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον οἱ ἀγορασταὶ εἶναι πλούσιοι. Τὰ παράνομα ταῦτα κυκλώματα καίτοι εἶναι εὐρῶς διαδεδομένα ἐν τούτοις ἐλάχιστα ἀποκαλύπτονται διὰ νὰ καταλήξουν εἰς τὰ δικαστήρια.

κὴ καὶ ὕλικὴ συμπαράστασις τῆς μητέρας ἐκ μέρους αὐτῆς ταύτης τῆς Πολιτείας²⁵⁰.

Ἡ πρότασις αὕτη περὶ ἰδρύσεως τοιούτων εἰδικῶν παιδικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν ἰδρυμάτων δὲν σημαίνει ποσῶς, ὅτι εἴμεθα ὑπὲρ τῆς βιομηχανοποιήσεως τῶν γεννήσεων, τ.ἔ. ὑπὲρ τῆς ἡθικῶς ἐπιληψίμου ἐκουσίας ἐξωγάμου συλλήψεως καὶ τῆς γεννήσεως παιδιῶν κατὰ μάζας ἀγνώστων φυσικῶν γονέων. Περιττὸν νὰ τονισθῇ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ὅτι ἡ 'Εκκλησία οὐδέποτε ἐθεώρησε τὴν γυναικα, ὡς δυστυχῶς διατείνονται αἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀνεγκέφαλοι φεμινίστριαι εἰς τὴν ἀσύδοτον αὐτῶν προπαγάνδαν, ὡς «π α ι δ ο π ο ι η τ ι κ ῆ ν μ η χ α ν ῆ ν»²⁵¹. Διὰ τῆς ἐμμόνου ὑποστηρίξεως ἰδρύσεως τοιούτων εἰδικῶν κοινωνικῶν ἰδρυμάτων θέλομεν νὰ εἰπώμεν, ὅτι τὰ ἀνεπιθύμητα παιδιὰ, τὰ ὅποια ἐγεννήθησαν χωρὶς αἱ μητέρες τῶν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν ἀμβλωσιν ὡς μοναδικὴν λύσιν, εἶναι καὶ αὐτὰ ἐξ Ἰσου ἀνθρώπινα ὄντα ὡς καὶ τὰ λοιπὰ γνωστῶν γονέων παιδιὰ, ὡς τοιαῦτα δὲ ἔχουν δικαιώματα καὶ ὠρισμένην θέσιν

250. Βάσει τῶν ὑπαρχόντων στατιστικῶν στοιχείων 2.000 παιδιὰ ἕκαστον ἔτος γεννῶνται ἐκ παρανόμων συζυγικῶν σχέσεων. Ἐκ τούτων τὰ 1.000 παιδιὰ ἀποκαθίστανται ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς νομιμοποιήσεως τῶν σχέσεων τῶν γονέων αὐτῶν διὰ τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων τελείσεως γάμου, τὰ 200 παραδίδονται εἰς τὸ κέντρον βρεφῶν («Μ η τ έ ρ α») πρὸς παροχὴν τῶν ἀναγκαίων πρώτων βοηθειῶν καὶ τὰ ὑπόλοιπα 800 παραμένουν ἀβοήθητα. Βεβαίως εἶναι ἀστείον νὰ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι τὸ κέντρον «Μ η τ έ ρ α» εἶναι ἱκανὸν νὰ καλύψῃ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια προκύπτουν ἐκ τῆς γεννήσεως τῶν ἐξωγάμων παιδιῶν. Καὶ δὲν δύναται νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας ταύτας, διότι τὰ προβλήματα τὰ ὅποια γεννῶνται ἐκ τοῦ συνήθους τούτου φαινομένου ἀφοροῦν τόσον τὸ μὴ νομίμως γεννηθὲν παιδίον ὅσον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ. Ἡ Πολιτεία, ἐὰν ὄντως ἐπιθυμῇ νὰ μὴ καταλήγουν οἱ καρποὶ τῶν παρανόμων συζυγικῶν σχέσεων εἰς τὰ σκουπίδια, ὀφείλει νὰ λάβῃ δραστικά μέτρα τόσον διὰ τὴν προστασίαν τοῦ νόθου παιδιοῦ, ὅσον καὶ διὰ τὴν μητέρα αὐτοῦ (ἐξεύρεσις ἐργασίας, περιορισμὸς ὥρων ἐργασίας πρὸς ἀφιέρωσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἀνατροφήν τοῦ παιδιοῦ τῆς καὶ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις —γονικὴ ἄδεια μετ' ἀποδοχῶν— τρόποι ἐνσωματώσεως αὐτῆς εἰς τὴν ἀπορρίπτουσαν αὐτὴν κοινωνίαν, γεφύρωσις τοῦ χάσματος μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ αὐτῆς περιβάλλοντος κλπ.). Ἡ Πολιτεία καλεῖται διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου νὰ βοηθήσῃ αὐτὴν τὴν δύστυχον μητέρα, ἡ ὅποια ἀντιμετωπίζει πολλὰ καὶ ποικίλα ψυχολογικά, κοινωνικά, οἰκονομικά, οἰκογενειακά καὶ περιβαλλοντολογικά προβλήματα, τὰ ὅποια ἐὰν δὲν δυνηθῇ νὰ τὰ ἐπιλύσῃ καὶ νὰ τὰ ὑπερπηδῇ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ καταλήξῃ εἰς λήψιν ἐσφαλμένων ἀποφάσεων, αἱ ὅποια πολλάκις φθάνουν καὶ μέχρις αὐτῆς ταύτης τῆς αὐτοκτονίας. Εἰδικαὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μελέται ἀπέδειξαν ὅτι μεταξὺ τῶν βασικῶν αἰτιῶν τῶν ὁδηγούντων ἀναποφεύκτως εἰς τὴν ἀμβλωσιν εἶναι καὶ ἡ συναισθηματικὴ ἀδυναμία τῆς γυναικὸς νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐγκυμοσύνην καὶ τὴν γέννησιν.

251. Ἐν παρόδῳ ἀναφέρομεν ὅτι ἡ γυναικα διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς τεχνητῆς γονιμοποιήσεως θὰ καταστῇ ὄντως «π α ι δ ο π ο ι η τ ι κ ῆ ν μ η χ α ν ῆ ν», δοθέντος ὅτι χωρὶς καὶ νὰ συνδεῖται ψυχολογικῶς, συναισθηματικῶς καὶ βιολογικῶς (ἐφ' ὅσον τὸ παιδί ποῦ ἔχει μέσα τῆς τὸ θεωρεῖ ξένον πρὸς τὸ σῶμα τῆς) δέχεται, ἐννοεῖται ἐναντι μεγάλῃς χρηματικῆς ἀμοιβῆς, νὰ κυοφορήσῃ διὰ τρίτους τὸ γονιμοποιηθὲν ᾧ ἄριον μέχρι καὶ τοῦ σταδίου τῆς γεννήσεως.

εἰς τὴν κοινωνίαν μας. Δύνανται καὶ αὐτά, ὡς ἀληθεῖς προσωπικότητες ποὺ εἶναι, ὡς δημιουργήματα καὶ εἰκόνες τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἐγκαίρου, καταλλήλου καὶ ἀμερίστου πνευματικῆς, ἠθικῆς, κοινωνικῆς, εκπαιδευτικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς φροντίδος τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ καλλιεργηθοῦν καταλλήλως ὡς τὰ παιδιὰ, τὰ ὅποια ἔχουν γνωστούς φυσικοὺς γονεῖς, καὶ νὰ ἀποβοῦν καὶ αὐτὰ χρήσιμοι πολῖται διὰ τὴν κοινωνίαν μας. Εἶναι πολὺ προτιμότερον καὶ ἐπωφελέστερον καὶ διὰ τὴν ἰδίαν τὴν γυναῖκα ἀλλὰ καὶ δι' ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ εὐσεβὲς ἥμῶν Ἔθνος καὶ Γένος νὰ δίδηται πᾶσα δυνατότης καὶ ἐλευθερία ἐκ μέρους τῆς τε Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν γυναῖκα νὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας αὐτῆς παρὰ νὰ τὸ φονεύῃ διὰ τῆς ἀμβλώσεως.

Ἐὰν τὸ Κράτος διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον ἐθελοτυφλοῖ καὶ δὲν λαμβάνει ριζικὰ μέτρα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπιτελουμένου μεγάλου κοινωνικοῦ λειτουργήματος, τ.ε. τῆς μητρότητος, ἡ Ἐκκλησία ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοῇ τὴν κοινωνικὴν ταύτην πραγματικότητα καὶ ἀντὶ νὰ φροντίξῃ νὰ δίδῃ τὴν πρέπουσαν λύσιν νὰ κλείνῃ ὀρμητικῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς. Προβλήματα, ὡς τὸ τῶν ἀνεπιθυμητῶν ἢ ἀπροσδοκῆτων ἢ μὴ προγραμματισμένων (unexpected, unplanned καὶ unwanted) παιδιῶν, τὰ ὅποια ὀφείλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κατακόρυφον πτώσιν τοῦ ἡθικοῦ ἐπιπέδου τῆς κοινωνίας καὶ εἰς τὴν μὴ ἔγκαιρον ἐνημέρωσιν τῶν γυναικῶν, ἐπιλύονται οὐχὶ διὰ τῆς ἀρνήσεως καὶ τῶν ἀφορισμῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπεριορίστου ἀγάπης, κατανοήσεως καὶ τῆς εἰδικῆς βαθμιαίας μελέτης καὶ τοῦ ἀναγκαίου προγραμματισμοῦ, ὁ ὁποῖος δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν τόπον μας, ὅπως ἐξ Ἰσου δὲν ὑπάρχουν καὶ τόσα ἄλλα βασικὰ προγράμματα διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς ζωῆς ἐν γένει τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὅποια διὰ ἄλλα κράτη εἶναι αὐτονόητα.

Ἐὰν τυχὸν ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καταδικάζῃ, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, οἰανδήποτε ἔκτρωσιν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἶναι ἐναντίον τῶν ἀνεπιθυμητῶν παιδιῶν —ὀμιλοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τῶν παιδιῶν καὶ οὐχὶ περὶ τῶν γονέων αὐτῶν— τότε σημαίνει, κατὰ τὴν ἰδικήν μας πάντοτε ταπεινὴν γνώμην, ὅτι ὑπάρχει κάτι, τὸ ὁποῖον δὲν προχωρεῖ καὶ δὲν λειτουργεῖ καλὰ καὶ κανονικά. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἡ κατὰ πρόσωπον ἀντιμετώπισις τῆς ὥμῃς πραγματικότητος, ἡ ὁποία εἴθε ποτὲ νὰ μὴ ὑπῆρχεν, ἀλλὰ δυστυχῶς ὑπάρχει καὶ ὅχι μόνον ὑπάρχει ἀλλὰ καὶ ἐπαυξάνεται συνεχῶς καὶ ἀνησυχητικῶς.

Ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως ἡ ἰδανικὴ λύσις τοῦ προβλήματος τῶν ἀμβλώσεων θὰ ἦτο νὰ μὴ ὑπῆρχον (ὑπάρχουν) ἀνεπιθύμητα παιδιὰ, στόχος ὁ ὁποῖος δύναται, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατό ἁπάντοτε, μακροχρονίως νὰ μετριασθῇ διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ καταλλήλου πνευματικῆς, ἠθικῆς, ἐκκλησιαστικῆς

κῆς, κοινωνικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ λαοῦ μας, καὶ δὴ τῶν νέων μας. Ἔως ὅτου ὁμως ἐπιτευχθῇ ὁ περιπόθητος καὶ περιζήτητος οὗτος ἀπώτερος ἀντικειμενικὸς στόχος εἶναι προτιμότερον νὰ δείξωμεν, καὶ ὡς Ἐκκλησία καὶ ὡς Κράτος, μεγαλυτέραν συμπάθειαν καὶ βαθυτέραν κατανόησιν εἰς τὰ πλάσματα αὐτά, τὰ ὅποια ἤλθον εἰς τὸν κόσμον ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν γονέων των καὶ τὰ ὅποια δὲν ἀποτελοῦν σημεῖον μοιρασμοῦ τῆς συζυγικῆς ἀγάπης καὶ τῆς κοινωνίας τῶν δύο προσώπων, οὔτε σημεῖον ἐνότητος, οἰκογενειακῆς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, ἀλλὰ τοῦναντίον σημεῖον ἀντιλεγόμενον, προστριβῶν, ἀγωνίας, πολλάκις δὲ καὶ σημεῖον μεγάλου ἀκόμῃ μίσους καὶ ἐχθρότητος μεταξὺ τῶν συζύγων, ἐὰν μὴ καὶ ἀφορμὴν πρὸς διάλυσιν τοῦ γάμου των. Ὁ παντὸς εἶδους στρουθοκαμηλισμὸς ὡς παγία τακτικὴ ἐπιλύσεως τῶν ἐκάστοτε ἀναφυσόμενων πολυειδῶν καὶ πολυπλόκων κοινωνικῶν καὶ μὴ προβλημάτων, εἶναι ἴδιον τῶν ἐστερημένων ὁρθοῦ ἠθικοῦ, κοινωνικοῦ, ἀνθρωπιστικοῦ καὶ πολιτικοῦ αἰσθητηρίου, κύρους καὶ ἀναστήματος πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ οὐχὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δεοντολογικῶς σκεπτομένη, ἀποφασίζουσα καὶ δρῶσα θέτει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸν δάκτυλον αὐτῆς ἐπὶ τῶν τύπων τῶν ἡλῶν τῶν διαφόρων κοινωνικῶν ἰδίως προβλημάτων καὶ οὐδόλως εἶναι διατεθειμένη νὰ συνταχθῇ μὲ τὴν ὑπονόμευσιν τοῦ μηχανισμοῦ διατηρήσεως καὶ αὐξήσεως τοῦ Γένους ἡμῶν. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι, εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, οὔτε ὁ χαμαιλέον ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ λέων. Ἀπλῶς καὶ μόνον εἶναι καὶ δρᾷ ὡς στοργικὴ μητέρα, ἡ ὁποία καίτοι καταδικάζει πᾶν εἶδος προγαμιαίας σχέσεως, ἐν τούτοις, σεβομένη ἀπολύτως τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, ἡ ὁποία εἶναι καρπὸς τῶν τοιούτων σχέσεων, καὶ τὴν περὶ αὐτῆς θεολογικὴν καὶ κανονικὴν διδασκαλίαν, δέχεται νὰ βοηθήσῃ τὴν παρανομοῦσαν γυναῖκα καὶ τὸ παιδί αὐτῆς, χωρὶς ὁμως τοῦτο ποσῶς νὰ σημαίνει, ὅτι πᾶσα ἐκουσία ἢ ἀκουσία ἐξώγαμος σύλληψις παύει νὰ εἶναι, ἐξ ἐπόψεως ἠθικῆς, ἐπιλήψιμος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοινωνίαν γενικώτερον.

(Συνεχίζεται)